

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
JULIANE KOKOTT
esitatud 17. jaanuaril 2013¹

Kohtuasi C-583/11 P

**Inuit Tapiriit Kanatami jt
versus
Euroopa Parlament
ja**

Euroopa Liidu Nõukogu

Apellatsioonkaebus — Määrus (EÜ) nr 1007/2009 — Kauplemine hülgetoodetega — Euroopa Liidus turulelaskmise keeld — Erand inuittide kogukondadele — Füüsiliste ja juriidiliste isikute õigus esitada ELTL artikli 263 neljanda lõigu alusel hagi — Mõiste „üldkohaldatav akt” ja selle piiritlemine „seadusandlikust aktist” — Otsese ja isikliku puutumuse puudumine

I. Sissejuhatus

1. Üksikisikute õiguskaitsevõimalused üldkohaldatavate liidu õigusaktide suhtes kuuluvad juba pikka aega Euroopa õiguse kõige vaieldavamate küsimuste hulka. Tuginedes kohtuotsusele Plaumann² ilmutas Euroopa Kohus väljakujunenud kohtupraktikas – kõigepealt seoses E(M)Ü asutamislepingu artikliga 173 ja hiljem seoses EÜ artikliga 230 – võrdlemisi kitsast arusaama füüsiliste ja juriidiliste isikute õigusest esitada hagi otse. Hoolimata teatavast kriitikast pidas Euroopa Kohus sellest kohtupraktikast kinni kuni hiljutise ajani ning kinnitas seda eelkõige kohtuotsustes Unión de Pequeños Agricultores³ ja Jégo-Quéré⁴.

2. Eelkõige reaktsioonina kõnealusele kohtupraktikale muudeti Lissaboni lepingus üksikisiku hagi esitamise õiguse korda, mis jõustus 1. detsembril 2009. Sellest ajast alates võimaldab ELTL artikli 263 neljas lõik esitada igal füüsilisel ja juriidilisel isikul ka tühistamishagi „üldkohaldatava akti vastu, mis puudutab teda otseselt ja ei sisalda rakendusmeetmeid”.

3. Praeguseni vaieldakse, tõi küll, ägedalt selle üle, kui palju laiendati nimetatud muudatusega üksikisiku õigust esitada hagi. Käesolevas apellatsioonimenetluses kutsutakse Euroopa Kohut üles lahendama just seda vaidlusküsimust ning avaldama eelkõige oma arvamust mõiste „üldkohaldatav akt” tõlgendamise osas⁵. Selles kontekstis tuleb eriti selgitada, kas üldkohaldatavate aktide kategooriasse võib paigutada ka Euroopa Liidu seadusandlikud aktid.

1 — Algkeel: saksa.

2 — 15. juuli 1963. aasta otsus kohtuasjas 25/62: Plaumann vs. komisjon (EKL 1963, lk 213).

3 — 25. juuli 2002. aasta otsus kohtuasjas C-50/00 P: Unión de Pequeños Agricultores vs. nõukogu (EKL 2002, lk I-6677).

4 — 1. aprilli 2004. aasta otsus kohtuasjas C-263/02 P: komisjon vs. Jégo-Quéré (EKL 2004, lk I-3425).

5 — Euroopa Kohus käsitleb samuti ELTL artikli 263 neljandas lõigus osundatud *rakendusmeetmeid* peatselt kohtuasjas C-274/12 P: Telefónica vs. komisjon.

4. Käesoleva õigusvaidluse põhjustajaks on määrus (EÜ) nr 1007/2009 hülgetoodetega kauplemise kohta, mille võtsid Euroopa Parlament ja nõukogu ühiselt vastu 16. septembril 2009⁶. Nimetatud määrus kehtestas Euroopa siseturul hülgetoodete turustamise keelu, mille vastu on nüüd liidu kohtutesse pöördunud Kanada inuittide huvide esindaja⁷ Inuit Tapiriit Kanatami ning hulk teisi menetlusosalisi, eelkõige hülgetoodete tootjaid või nendega kauplejaid.

5. Esimeses kohtuastmes ei olnud Inuit Tapiriit Kanatami ja tema toetajate taotlus edukas. Euroopa Liidu Üldkohus jättis nende tühistamishagi 6. septembri 2011. aasta määrusega⁸ (edaspidi ka „vaidlustatud kohtumäärus”) vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata. Põhjenduseks tõi Üldkohus eelkõige esile, et määruse nr 1007/2009 näol on tegemist seadusandliku aktiga, mida ei saa käsitada üldkohaldatava aktina ELTL artikli 263 neljanda lõigu tähenduses. Selle määruse peale esitasid Inuit Tapiriit Kanatami ja tema toetajad (edaspidi ka „apellandid”) – välja arvatud üks⁹ – käesoleva apellatsioonkaebuse.

II. Liidu õiguse eeskirjad hülgetoodete turulelaskmise kohta

6. Liidu õiguse eeskirjad hülgetoodete turulelaskmise kohta Euroopa Liidus paiknevad osalt 2009. aastal vastu võetud parlamendi ja nõukogu algmääruses (määrus nr 1007/2009), osalt 2010. aastal vastu võetud komisjoni rakendusmääruses (määrus nr 737/2010). Käesolevas menetluses on vaidluse all ainult Inuit Tapiriit Kanatami ja tema toetajate õigus esitada hagi algmääruse vastu, samas kui rakendusmäärus on eraldiseisva, veel Üldkohtu menetluses oleva samade poolte esitatud hagi ese¹⁰.

A – Algmäärus (määrus nr 1007/2009)

7. Määruse nr 1007/2009 ese määratletakse selle artiklis 1 järgmiselt:

„Käesoleva määrusega kehtestatakse ühtlustatud eeskirjad seoses hülgetoodete turulelaskmisega.”

8. Määruse nr 1007/2009 artikli 3 kohaselt kehtivad järgmised hülgetoodete „[t]urulelaskmise tingimused”:

„1. Hülgetoodete turulelaskmine on lubatud üksnes juhul, kui need on saadud inuittide ja muude põlisrahvaste kogukondade traditsioonilisel jahil ja elatuse saamiseks kütitud hüljestest. Importtoodete jaoks kehtivad need tingimused importimise ajal või kohas.

2. Erandina lõikest 1:

- a) lubatakse hülgetoodete importi, kui see on juhuslikku laadi ja hõlmab eranditult reisijate või nende perekonnaliikmete isiklikuks kasutamiseks mõeldud kaupu. Nimetatud kaupade laad ega kogus ei tohi olla selline, mis osutab impordi kaubanduslikule otstarbele;
- b) lubatakse turule lasta ka jahi kõrvalsaadustena saadud hülgetooteid, kui jahti oli reguleeritud siseriiklike õigusaktidega ning selle ainuke eesmärk oli mere elusressursside säästev majandamine. Selline turulelaskmine võib toimuda vaid mittetulunduslikul eesmärgil. Nimetatud kaupade laad ega kogus ei tohi olla selline, mis osutab turulelaskmise kaubanduslikule otstarbele.

6 — Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta määrus (EÜ) hülgetoodetega kauplemise kohta (ELT L 286, lk 36).

7 — Inuitid on põlisrahvas, kes elab peamiselt arktika- ja subarktikapiirkondades Kesk- ja Kirde-Kanadas, Alaskal, Gröönimaal ja osades Venemaa piirkondades. Vahetevahel kõnekeeles kasutatud väljend eskimo(d) tähistab lisaks inuittidele veel teisi arktilisi rahvusgruppe.

8 — Üldkohtu 6. septembri 2011. aasta määrus T-18/10: Inuit Tapiriit Kanatami jt vs. parlament ja nõukogu (EKL 2011, lk II-5599).

9 — Efsthios Andreas Agathos oli esimeses kohtuastmes hageja, kuid ei ühinenud käesoleva apellatsioonkaebusega.

10 — Üldkohtu menetluses olev kohtuasi T-526/10: Inuit Tapiriit Kanatami jt vs. komisjon.

Käesoleva lõike kohaldamine ei või kahjustada käesoleva määruse eesmärgi täitmist.

3. Komisjon annab vastavalt [...] korralduskomitee menetlusele välja tehnilised juhendmaterjalid soovitudestega, milliseid koondnomenklatuuri koode võib kasutada käesolevas artiklis käsitletud hülgetoodete tähistamiseks.

4. Ilma et see piiraks lõike 3 kohaldamist, võetakse meetmed käesoleva artikli rakendamiseks, mille eesmärk on muuta käesoleva määruse vähemolulisi sätteid, täiendades seda, vastu vastavalt [...] kontrolliga regulatiivmenetlusele.”

9. Peale selle sisaldab määruse nr 1007/2009 artikli 2 punkt 4 mõiste „inuit” järgmist määratlust:

„inuit” – põliselanik inuittide kodumaal, nimelt neis arktika- ja subarktikapiirkondades, kus inuittidel on praegu või traditsiooniliselt põliselanike õigused ja huvid ning keda inuitid loevad oma kogukonna liikmeks, sealhulgas Inupiat, Yupik (Alaska), Inuit, Inuvialuit (Kanada), Kalaallit (Gröönimaa) ja Yupik (Venemaa)”.

B – *Rakendusmäärus (määrus nr 737/2010)*

10. Määruse nr 1007/2009 artikli 3 lõike 4 alusel võttis komisjon 10. augustil 2010 määruse (EL) nr 737/2010¹¹ (edaspidi ka „rakendusmäärus”) vormis vastu rakenduseeskirjad hülgetoodetega kauplemiseks.

11. Määruse nr 737/2010 artikkel 1 näeb ette:

„Käesolevas määruses sätestatakse üksikasjalikud eeskirjad hülgetoodete turule laskmiseks määruse (EÜ) nr 1007/2009 artikli 3 alusel.”

12. Määruse nr 737/2010 artiklis 3 määratakse kindlaks, milliste tingimuste täitmise korral võib inuittide ja muude põlisrahvaste kogukondade kütitud hüljestest saadud hülgetooteid turule lasta.

13. Määruse nr 737/2010 artikkel 4 sätestab, millistel tingimustel võib hülgetooteid importida reisijate või nende perekonnaliikmete isiklikuks kasutuseks.

14. Lõpetuseks sätestab määruse nr 737/2010 artikkel 5, millistel asjaoludel võib mereressursside majandamisest saadud hülgetooteid turule lasta.

III. Menetlus Euroopa Kohtus

15. Inuit Tapiriit Kanatami ja tema toetajad esitasid 21. novembri 2011. aasta kirjaga käesoleva apellatsioonkaebuse. Nad paluvad Euroopa Kohtul:

- tühistada vaidlustatud Üldkohtu määrus ja tunnistada tühistamishagi vastuvõetavaks, kui Euroopa Kohus leiab, et kõik vaidlustatud määruse tühistamishagi vastuvõetavaks tunnistamise tingimused on täidetud;
- teise võimalusena tühistada vaidlustatud kohtumäärus ja saata asi tagasi Üldkohtule;
- mõista apellantide kohtukulud välja Euroopa Parlamendilt ja Euroopa Liidu Nõukogult, ja

11 — Komisjoni 10. augusti 2010. aasta määrus (EL) nr 737/2010, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1007/2009 (hülgetoodetega kauplemise kohta) üksikasjalikud rakenduseeskirjad (ELT L 216, lk 1).

— jätta Euroopa Komisjoni ja Madalmaade Kuningriigi kohtukulud nende endi kanda.

16. Parlament palub Euroopa Kohtul:

- jätta apellatsioonkaebus rahuldamata ja
- mõista kohtukulud välja apellantidelt.

17. Nõukogu palub Euroopa Kohtul:

- jätta apellatsioonkaebus rahuldamata ja
- mõista kohtukulud solidaarselt välja apellantidelt.

18. Ka komisjon, kes toetas juba esimeses kohtuastmes menetlusse astujana parlamenti ja nõukogu, palub Euroopa Kohtul jätta apellatsioonkaebus rahuldamata ja mõista kohtukulud välja apellantidelt.

19. Seevastu ei osalenud Euroopa Kohtu menetluses Madalmaade Kuningriik, kes võttis esimese astme menetlusest samuti osa parlamendi ja nõukogu poolel menetlusse astujana.

20. Apellatsioonkaebust menetleti Euroopa Kohtus kirjalikus menetluses ning 20. novembri 2012. aasta kohtuistungil.

IV. Hinnang

21. See, kuidas tõlgendada ja kohaldada füüsiliste ja juriidiliste isikute õigust ELTL artikli 263 neljanda lõigu alusel hagi esitada, on tõhusa kohtuliku kaitse teostamise seisukohast otsustava tähtsusega. Samas mõjutab see märkimisväärselt liidu kohtute ja siseriiklike kohtute pädevuse ja ülesannete piiritlemist. Üldiselt võttes ei saa alahinnata selle tähendust kogu õiguskaitseüsteemi jaoks nagu see on üles ehitatud Euroopa aluslepingutes.

22. Kõik käesoleva apellatsioonimenetluse pooled on üksmeelel selles osas, et ELTL artikli 263 neljanda lõiguga laiendati füüsiliste ja juriidiliste isikute õigust esitada hagi. Samas on nad äärmiselt erinevatel seisukohtadel küsimuses, kui suures ulatuses nimetatud õigust laiendati. Vastavalt sellele lahknevad poolte arvamused tugevalt selles osas, kuidas tuleb ELTL artikli 263 neljandat lõiku õigesti mõista.

23. Sellal kui kolm menetluses osalevat liidu institutsiooni – parlament, nõukogu ja komisjon – kaitsevad vaidlustatud Üldkohtu määrust üksmeelselt ja suures osas samade argumentidega, on apellandid diametraalselt vastupidisel seisukohal – nad on arvamusel, et Üldkohus tõlgendas ELTL artikli 263 neljandat lõiku liiga kitsalt ning jättis seega tähelepanuta tõhusa kohtuliku kaitse nõuded.

24. Konkreetsemalt vaidlustavad apellandid Üldkohtu määruse kokku kolme väitega, millest esimene on pühendatud ELTL artikli 263 neljanda lõigu eeskirjale kui sellisele (vt selle kohta allpool A jagu), samas kui teine väide puudutab põhiõigust tõhusale õiguskaitsevahendile (vt selle kohta allpool B jagu) ning kolmas väide käsitleb küsimust, kas Üldkohus on saanud esimeses kohtuastmes esitatud hagejate väidetest õigesti aru (vt selle kohta allpool C jagu).

A – Esimene väide

25. Esimene väide on käesoleva õigusvaidluse raskuskese. Selle raames vaidlevad menetlusosalised selle üle, kuidas tõlgendada ja kohaldada õigesti ELTL artikli 263 neljandat lõiku, mis tugineb selle praegu kehtivas versioonis Lissaboni lepingule ning kõlab järgmiselt:

„Iga füüsiline või juriidiline isik võib esimeses ja teises lõigus sätestatud tingimustel esitada hagi temale adresseeritud või teda otseselt ja isiklikult puudutava akti vastu ning üldkohaldatava akti vastu, mis puudutab teda otseselt ja ei sisalda rakendusmeetmeid.”

1. Väljend „üldkohaldatav akt” (esimese väite esimene osa)

26. Oma esimese väite esimese osaga, mis on suunatud vaidlustatud kohtumääruse punktide 38–56 vastu, heidavad apellandid Üldkohtule ette ELTL artikli 263 neljanda lõigu kolmandas variandis sisalduva väljendi „üldkohaldatav akt” väära tõlgendamist ja kohaldamist.

27. Inuit Tapiriit Kanatami ja tema toetajate pahameele allikaks on asjaolu, et Üldkohus ei käsitle oma kohtumääruses *seadusandlike akte* ELTL artikli 289 lõike 3 tähenduses¹² – mille hulka loeb ta ka vaidlusaluse määruse nr 1007/2009 – *üldkohaldatavate aktidena*. Apellantide kritiseeritud õiguslik seisukoht on kokku võetud vaidlustatud määruse punktis 56, milles Üldkohus selgitab,

„et mõistet „üldkohaldatav akt” ELTL artikli 263 neljanda lõigu tähenduses tuleb mõista nii, et see tähendab kõiki üldakte peale seadusandlike aktide. Järelikult saab füüsiline või juriidiline isik esitada seadusandliku akti peale tühistamishagi ainult siis, kui see akt puudutab teda otseselt ja isiklikult.”

Apellandid näevad selles üksikisiku hagi esitamise võimaluste ülemäära piiravat käsitlust. Neile tundub seadusandlike aktide ja muude kui seadusandlike aktide eristamine liialt formalistlik. Seevastu menetluses osalenud liidu institutsioonid parlament, nõukogu ja komisjon peavad Üldkohtu leitud lahendust õigeks ja kaitsevad seda kindlalt.

28. Ka juriidilises erialakirjanduses valitsevad ELTL artikli 263 neljanda lõigu uue kolmanda variandi tõlgenduse osas suured erimeelsused. Mulle näib, et seejuures on seadusandlike aktide üldkohaldatavate aktide kategooriasse arvamise pooldajate ja vastaste hulk ligikaudu tasakaalus¹³.

29. Nagu ma järgnevalt selgitan, on väljendile „üldkohaldatav akt” antud Üldkohtu tõlgendus õige (vt selle kohta alljärgnev a jagu), seevastu ei ole aga veenvad apellantide välja toodud vastuargumendid (vt selle kohta allpool b jagu).

12 — ELTL artikli 289 lõige 3 määratleb, et seadusandlikud aktid on „[s]eadusandliku menetluse teel vastuvõetud õigusaktid”.

13 — Arvamuste kohta vt mh Dougan, M., „The Treaty of Lisbon 2007: Winning minds, not hearts”, *Common Market Law Review* 45 (2008), 617–703 (677 jj); Lenaerts, K., „Le traité de Lisbonne et la protection juridictionnelle des particuliers en droit de l’Union”, *Cahiers de droit européen* 2009, lk 711–745 (725 jj); Görlitz, N., Kubicki, P., „Rechtsakte „mit schwierigem Charakter””, *Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht* 2011, lk 248–254 (250 jj); Herrmann, C., „Individualrechtsschutz gegen Rechtsakte der EU „mit Verordnungscharakter” nach dem Vertrag von Lissabon”, *Neue Zeitschrift für Verwaltungsrecht* 2011, lk 1352–1357 (1354 jj); Mazák, J., „Locus standi v konaní o neplatnost: Od Plaumannovho testu k regulačným aktom”, *Právník* 150 (2011), lk 219–231 (223); Schwarze, J., „Rechtsschutz Privater gegen Rechtsakte mit Verordnungscharakter gemäß Art. 263 Abs. 4 Var. 3 AEUV”, väljaandes: Müller-Graff, P.-C., Schmahl, S., Skouris, V. (väljaandjad), *Europäisches Recht zwischen Bewahrung und Wandel – Festschrift für Dieter H. Scheuing*, Baden-Baden 2011, lk 190–207 (199 jj); Everling, U., „Klagerecht Privater gegen Rechtsakte der EU mit allgemeiner Geltung”, *Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht* 2012, lk 376–380 (378 jj); Wathélet, M., Wildemeersch, J., „Recours en annulation: une première interprétation restrictive du droit d’action élargi des particuliers?”, *Journal de droit européen* 2012, lk 75–79 (79).

a) Väljendile „üldkohaldatav akt” antud Üldkohtu tõlgendus

30. Aluslepingutes ei ole väljendit „üldkohaldatav akt” kuskil määratletud. Kahtlemata on nende puhul alati tegemist üldkohaldatavate liidu õigusaktidega, nagu Üldkohus õigesti rõhutab¹⁴. See ei tähenda aga tingimata, et kõik üldkohaldatavad liidu õigusaktid on samaaegselt ka üldkohaldatavad aktid.

31. Eriti ennatlik oleks eeldada, et kõik määrused on ühtlasi ka üldkohaldatavad aktid, ükskõik, kas tegemist on seadusandliku aktiga või mitte. Aluslepingute mõnedes keeleversioonides ei saa küll salata teatavat sarnasust mõiste „määrus” ELTL artikli 288 teise lõigu tähenduses ja väljendi „üldkohaldatav akt” vahel, nagu seda kasutatakse ELTL artikli 263 neljandas lõigus¹⁵. Väljendite „määrus” ja „üldkohaldatav akt” võrdsustamisel ELTL mõningate keeleversioonide valikulisel alusel jäetakse siiski tähelepanuta, et Euroopa aluslepingud on võrdselt autentset nüüdsest 23 erinevas keeles (ELL artikli 55 lõige 1 ja ELTL artikkel 358). Liidu arvukates ametlikes keeltes ei saa juttugi olla mõistete „määrus” ja „üldkohaldatav akt” etümoloogilisest sarnasusest¹⁶.

32. Eeltoodut arvesse võttes tuleb lähtuda sellest, et väljendi „üldkohaldatav akt” näol on tegemist liidu õiguse mõistega *sui generis*, mille tõlgendamisel tuleb silmas pidada nii aluslepingu kõnealuse sätte eesmärki kui ka seost, millesse ta paigutub¹⁷, ning selle ettevalmistavaid materjale. Esmase õiguse tõlgendamisel ei ole konkreetselt ettevalmistavad materjalid küll seni olulised olnud, sest asutamislepingute *travaux préparatoires* ei olnud suures osas kättesaadavad. Tava kutsuda aluslepingute muudatuste väljatöötamiseks kokku konvente on siiski – samamoodi nagu valitsustevaheliste konverentside mandaatide avalikustamise praktika – toonud endaga kaasa põhjaliku muutuse selles valdkonnas. Läbipaistvuse suurenemine aluslepingute muutmise eel avab lepingute tõlgendamiseks uusi võimalusi, mida ei tohiks täiendada tõlgendamisvahendina kasutamata jätta, kui – nagu käesolevas asjas – sätte tähendus jääb selle sõnastust, normatiivset konteksti ja taotletavaid eesmärke arvesse võttes ebaselgeks¹⁸.

33. Endise EÜ artikli 230 neljanda lõigu uuestisõnastamisega praeguse ELTL artikli 263 neljanda lõigu näol taotleti kahtlemata isikute õiguste kaitse tugevdamist laiendades füüsiliste ja juriidiliste isikute õigust esitada hagi üldkohaldatavate liidu õigusaktide peale¹⁹. Iseenesest toetab see eesmärk väljendi „üldkohaldatav akt” laia tõlgendamist²⁰.

34. Siiski tuleb arvesse võtta, et Lissaboni lepingu koostajad ei viinud isikute õiguste kaitse tõhustamise eesmärki ellu mitte ainult füüsiliste ja juriidiliste isikute hagi otse esitamise võimaluste laiendamise kaudu vastavalt ELTL artikli 263 neljanda lõigu kolmandale variandile, vaid taotlesid lisaks sellele ELL artikli 19 lõike 1 teise lõiguga ka isikute õiguste kaitse tugevdamist siseriiklikes kohtutes liidu õigusega hõlmatud valdkondades.

14 — Vaidlustatud kohtumääruse punkt 56; vt lisaks kõnealuse määruse punktid 42, 43 ja 45.

15 — See vastab eelkõige tõele ELTL artikli 263 neljanda lõigu saksa keelse („Verordnung” ja „Rechtsakt mit Verordnungscharakter”), ingliskeelse („regulation” ja „regulatory act”), prantsuskeelse („règlement” ja „acte réglementaire”), kreeka keelse („κανονισμός” ja „κανονιστική πράξη”), iirikeelse („rialachán” ja „gníomh rialúcháin”), itaalia keelse („regolamento” ja „atto regolamentare”), läti keelse („regula” ja „reglamentējoš akts”), leedu keelse („reglamentas” ja „reglamentuojančio pobūdžio teisės aktas”), maltakeelse („regolament” ja „att regolatorju”), portugali keelse („regulamento” ja „acto regulamentar”), hispaania keelse („reglamento” ja „actos reglamentarios”) ja ungari keelse („rendelet” ja „rendeleti jellegű jogi aktus”) versiooni puhul.

16 — Nii on see näiteks väljendite puhul, mida kasutatakse ELTL artikli 263 neljanda lõigu bulgaaria keelses („регламент” ja „подзаконов акт”), taanikeelses („forordning” ja „regelfastsættende retsakt”), eestikeelses („määrus” ja „üldkohaldatav akt”), soome keelses („asetus” ja „säätelytoimi”), hollandi keelses („verordening” ja „regelgevingshandeling”), poola keelses („rozporządzenie” ja „akt regulacyjny”), rumeenia keelses („regulament” ja „act normativ”), slovaki keelses („nariadenie” ja „regulačný akt”), sloveeni keelses („uredba” ja „predpis”), rootsi keelses („förordning” ja „regleringsakt”) ja tšehhi keelses („nařízení” ja „akt s obecnou působností”) versioonis vastavalt „määruse” ja „üldkohaldatava akti” tähistamiseks.

17 — Väljakujunenu kohtupraktika; vt mh 6. oktoobri 1982. aasta otsus kohtuasjas 283/81: CILFIT jt (EKL 1982, lk 3415, punktid 18–20).

18 — Euroopa Kohus tugineb samamoodi 27. novembri 2012. aasta otsuses kohtuasjas C-370/12: Pringle (punkt 135) Maastrichti lepingu aluseks olevatele materjalidele.

19 — Samal seisukohal on ka Üldkohus 25. oktoobri 2011. aasta otsuses kohtuasjas T-262/10: Microban International jt vs. komisjon (EKL 2011, lk II-7697, punkt 32).

20 — Mii määral *muudab* konkreetselt liidu põhiõigus tõhusale õiguskaitsevahendile *vajalikuks* väljendi „üldkohaldatav akt” laia tõlgendamise, on teise väite teise osa ese ning seda käsitletakse täpsemalt selles kontekstis (vt allpool käesoleva ettepaneku punktid 105–124).

35. ELTL artikli 263 neljanda lõigu ja ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu koosseksisteerimisest võib järeldada, et üksikisikute õiguskaitsevõimalused üldkohaldatavate liidu õigusaktide suhtes ei pea tingimata seisnema õiguses esitada hagi otse liidu kohtutesse.

36. Asjaolu, et just tühistamishagi vastuvõetavuse tingimuste puhul eksisteerivad erisused olenevalt sellest, kas taolise hagi ese on *seadusandlik akt* või *üldkohaldatav akt*, tuleneb peale selle ELTL artikli 263 erinevate lõikude koosmõjust. Sellal kui esimeses lõigus on juttu „seadusandlikest aktidest”, viidatakse käesolevas asjas huvi pakkuvast neljandas lõigus „üldkohaldatavatele aktidele”. Neid erinevusi sõnastuse valikus ei saa pidada juhuslikuks. Need väljendavad hoopis seda, et ELTL artikli 263 kohastel hagejate eri kategooriatel on alates sellest ajast erineva ulatusega hagi otse esitamise võimalused.

37. Samal ajal kui ELTL artikli 263 teise lõigu kohaselt privilegeeritud hagi esitamise õigusega isikud ja ELTL artikli 263 kolmanda lõigu alusel osaliselt privilegeeritud hagi esitamise õigusega isikud võivad esitada hagi kõigi esimeses lõigus nimetatud liidu õigusaktide liikide peale, ka seadusandlike aktide peale, on ELTL artikli 263 neljanda lõigu kohane füüsiliste ja juriidiliste isikute õigus esitada hagi otse alates sellest ajast piiratud teatavat liiki liidu õigusaktidega. Lihtsustatud võimaluse esitada hagi pakub ELTL artikli 263 neljanda lõigu kolmas variant neile üksnes üldkohaldatavate aktide suhtes, mitte aga seadusandlike aktide puhul. Nagu Üldkohus õigesti rõhutab, võivad üksikisikud ka edaspidi esitada ELTL artikli 263 neljanda lõigu teise variandi alusel hagi seadusandlike aktide peale otse ainult erandjuhtudel, täpsemalt siis, kui need aktid puudutavad asjaomaseid hagejaid otseselt ja isiklikult²¹.

38. See, et üksikisikutel puudub lihtsustatud võimalus esitada hagi seadusandlike aktide peale otse, seletub eelkõige parlamentaarse seadusandluse eriti kõrge demokraatliku legitiimsusega. Vastavalt sellele ei saa seadusandlike aktide ja muude kui seadusandlike aktide eristamist õiguskaitse seisukohast pelga formalismina kõrvale heita; eristamise põhjenduseks on hoopis kvalitatiivne erinevus. Paljudes siseriiklikes õigussüsteemides ei ole üksikisikutel võimalust esitada parlamentaarsete seaduste peale hagi otse või on see võimalus piiratud.

39. Asjaolu, et üksikisikutel ei ole ka Euroopa aluslepingute süsteemis edaspidi seadusandlike aktide peale lihtsustatud võimalusi esitada hagi, leiab kinnitust, kui kaasata arutlusesse ELTL artikli 263 neljanda lõigu ettevalmistavad materjalid. Kõnealune säte pidi esialgu lülitatama Euroopa põhiseaduse lepingusse²² (edaspidi „põhiseaduse leping”) artikli III-365 lõikena 4 ning see pärineb Euroopa Konvendi tööperioodist.

40. Põhiseaduse lepingu aluseks oli vastavalt selle artiklitele I-33 kuni I-37 selge seadusandlike aktide ja muude kui seadusandlike aktide eristamine ja hierarhia, kusjuures „Euroopa määrus” kui „üldkohaldatav, muu kui õigustloov akt” liigitus ainult viimase kategooria alla (põhiseaduse lepingu artikli I-33 lõike 1 neljanda lõigu esimene lause). Seega, kui põhiseaduse lepingu artikli III-365 lõikes 4 oli juttu füüsiliste ja juriidiliste isikute õigusest esitada hagi „õiguse üldakti” vastu, siis puudutas see ilmselgelt üksnes *muid* kui seadusandlike akte. Seda tõendavad ka Euroopa Konvendi materjalid Euroopa põhiseaduse lepingu eelnõu²³ artikli III-270 lõike 4 kohta ehk seega sätte kohta, mis leidis põhiseaduse lepingusse hiljem uuesti tee artikli III-365 lõikena 4; nimetatud materjalide kohaselt konvendis küll arutati sõnastust „üldaktid”, kuid jäeti viimaks kõrvale ning asendati lõpuks vähem laiaulatusliku väljendiga „õiguse üldakt”, mis pidi välja tooma seadusandlike aktide ja muude kui seadusandlike aktide erinevuse²⁴.

21 — Vaidlustatud kohtumääruse punkti 56 teine lause.

22 — Allkirjastatud Roomas 29. oktoobril 2004 (ELT 2004, C 310, lk 1).

23 — Euroopa Konvendi poolt heaks kiidetud 13. juunil ja 10. juulil 2003 ning esitatud Euroopa Ülemkogu eesistujale Roomas 18. juulil 2003.

24 — Euroopa Konvendi sekretariaat, Euroopa Kohtu töökorralduse töögrupi 25. märtsi 2003. aasta lõpparuanne (dokument CONV 636/03, punkt 22) ja presiidiumi 12. mai 2003. aasta saatemärkused (dokument CONV 734/03, lk 20).

41. Põhiseaduse lepingu artikli III-365 lõike 4 sõnastuse identne ülevõtmine Lissaboni lepingusse pea kõikides keeleversioonides²⁵ osundab, et ka tänases ELTL artikli 263 neljandas lõigus ei ole peetud silmas seadusandlikke akte, kui seal on juttu üldkohaldatavates aktidest. Eriti selgelt toovad selle välja ELT lepingu arvukad keeleversioonid, milles kasutatakse „üldkohaldatava akti” tähistamiseks mõisteid, mis ei meenuta niivõrd seadusandjapoolset õigusloomet kui pigem täidesaatva võimu poolset õigusloomet²⁶.

42. Kahtlemata ei võta Lissaboni leping ette põhiseaduse lepinguga võrreldavat liidu õigusaktide süstematiseerimist ja hierarhiseerimist. EL lepingu ja ELT lepingu süsteemis võivad ka seadusandlikud aktid eksisteerida määruse vormis ELTL artikli 288 teise lõigu tähenduses. Seadusandlike aktide ja muude kui seadusandlike aktide eristamine on tänapäeval vähemalt menetlustehnilise tähtsusega, nagu näiteks ELTL artikli 290 lõikes 1 ja ELTL artiklis 297.

43. Võttes arvesse põhiseaduse lepingu ja tol ajal kehtinud aluslepingute eelnimetatud erisusi, oleks teoreetiliselt mõeldav anda ELTL artikli 263 neljanda lõigu väljendile „üldkohaldatav akt” – vastavalt apellantide ettepanekule – muu tähendus ning mõista seda laiemalt, kui seda kavatsesid Euroopa Konvent ja põhiseaduse lepingu koostajad, nii et isegi seadusandlikke akte võiks lugeda üldkohaldatavate aktide hulka.

44. Väljendi „üldkohaldatav akt” taoline lai tõlgendamine oleks siiski raskesti ühitatav Lissaboni lepingu üle läbirääkimisi pidanud 2007. aasta valitsustevahelise konverentsi mandaadiga. Selle valitsustevahelise konverentsi ülesanne oli loobuda põhiseaduse lepingu aluseks olnud põhiseaduse kontseptsioonist²⁷, muus osas aga põhiseaduse lepingu allakirjutamisega saavutatut mitte kahtluse alla seada²⁸. Valitsustevahelise konverentsi „lõpp-produkt” pidi seega sisu poolest olema võimalikult suures vastavuses nurjunud põhiseaduse lepinguga ning jääma sellele alla üksnes mõnedes eriti sümboolse tähendusega punktides²⁹.

45. Käesoleva menetluse seisukohast tuleb eriti rõhutada, et 2007. aasta valitsustevahelise konverentsi mandaadi kohaselt tuli „säilitada seadusandlike aktide ja muude kui seadusandlike aktide *eristamine ning sellest tulenevad tagajärjed*”³⁰.

46. Eeltoodut arvesse võttes on äärmiselt ebatõenäoline ning samuti ei eksisteeri mingeid konkreetseid pidepunkte, mis viitaksid, et valitsustevaheline konverents soovis just ELTL artikli 263 neljanda lõigu puhul minna põhiseaduse lepingust kaugemale. Peale selle oleks võinud eeldada, et Lissaboni lepingu koostajad oleks üksikisikute hagi esitamise õiguse võimaliku laiendamise võrreldes põhiseaduse lepingu artikli III-365 lõikega 4 teinud arusaadavaks ELTL artikli 263 neljanda lõigu kõikide keeleversioonide

25 — Erinevused näivad olevat ainult viies keeleversioonis, mis kasutavad ELTL artikli 263 neljandas lõigus väljendi „üldkohaldatav akt” (Rechtsakt mit Verordnungscharakter) („üldkohaldatav akt” eestikeelses, „reglamentuojančio pobūdžio teisės aktas” leedukeelses, „regulačný akt” slovakeelses, „predpis” sloveenikeelses ja „akt s obecnou působností” tšehhikeelses versioonis) tarvis teistsugust sõnastust kui oli veel põhiseaduse lepingu artikli III-365 lõikes 4 („õiguse üldakt” eestikeelses, „teisės aktas” leedukeelses, „podzákonný právny akt” slovakeelses, „izvršilni akt” sloveenikeelses ja „podzákonný právní akt” tšehhikeelses versioonis).

26 — See vastab eriti tõele ELTL artikli 263 neljanda lõigu bulgaariakeelse („подзаконов акт”), saksakeelse („Rechtsakt mit Verordnungscharakter”), ingliskeelse („regulatory act”), prantsuskeelse („acte réglementaire”), kreeka keelse („κανονιστική πράξη”), iirikeelse („gníomh rialúcháin”), itaaliakeelse („atto regolamentare”), portugali keelse („ato regulamentar” või vastavalt vanemale kirjaviisile „acto regulamentar”), hispaania keelse („acto reglamentario”) ja ungari keelse („rendeleti jellegű jogi aktus”) versiooni puhul, peale selle ka läti keelse („reglamentējošs akts”) ja leedukeelse („reglamentuojančio pobūdžio teisės aktas”) versiooni puhul. Vähem ühetähenduslikud näivad seevastu olevat taani keelne („regelfastsættende retsakt”), eestikeelne („üldkohaldatav akt”), soome keelne („säätelytoimi”), maltakeelne („att regolatorju”), hollandi keelne („regelgevingshandeling”), poolakeelne („akt regulacyjny”), rumeenia keelne („act normativ”), rootsi keelne („regleringsakt”), sloveeni keelne („predpis”) ja tšehhi keelne („akt s obecnou působností”) versioon.

27 — Vt selle kohta 2007. aasta valitsustevahelise konverentsi mandaat, mis tugineb 21. ja 22. juuni 2007. aasta Euroopa Ülemkogu juhiste ja on sõnasõnalt edasi antud nõukogu 26. juuni 2007. aasta dokumendis nr 11218/07. Nimetatud mandaadi punktis 1 on kirjas: „Põhiseaduse kontseptsioonist [...] loobutakse.”

28 — Vt selle kohta veel kord 2007. aasta valitsustevahelise konverentsi mandaat, milles rõhutatakse, et 2004. aasta valitsustevahelisel konverentsil (põhiseaduse lepingu tarvis) esitatud uuendusettepanekud lisatakse olemasolevatesse aluslepingutesse (mandaadi punktid 1 ja 4); mandaadi punkti 1 sissejuhatavas lõigus tuuakse lisaks välja, et käesolev mandaat „on ainus alus ja raamistik valitsustevahelise konverentsi tööle”.

29 — Vt 2007. aasta valitsustevahelise konverentsi mandaadi punkt 3.

30 — Vt 2007. aasta valitsustevahelise konverentsi mandaadi punkti 19 alapunkt v (kohtujuristi kursiiv).

sõnastuses³¹, kasutades näiteks Euroopa Konvendis arutatud, kuid lõpuks siiski kõrvale jäetud väljendit „õiguse üldaktid“³². See peab paika seda enam, et viimane sõnastus on EL toimimise lepingus mujal täiesti kasutuses (vt ELTL artikkel 277, artikli 288 teise lõigu esimene lause ning artikli 290 lõige 1).

47. Kokkuvõttes on Üldkohus seega täiesti õigesti tõlgendanud väljendit „üldkohaldatav akt“ nii, et see hõlmab kõik üldkohaldatavad liidu õigusaktid, välja arvatud seadusandlikud aktid.

b) Apellantide vastuväited

48. Vastupidi apellantide arvamusele ei vii Üldkohtu poolne ELTL artikli 263 neljanda lõigu kolmanda variandi tõlgendamine ja kohaldamine käesolevas asjas mingil juhul selleni, et füüsiliste ja juriidiliste isikute õigus esitada üldkohaldatavate aktide peale hagi muutuks mõttetuks ning sellega võetaks Lissaboni lepinguga sisse viidud uuenduselt selle *raison d'être*. Pigem on apellantide endi argumentatsioonil suured puudused, mis tulenevad esiteks vaidlustatud kohtumääruse vääramõistmisest ja teiseks aluslepingutes ette nähtud õigusaktide ja menetluste põhimõttelisest vääritimõistmisest.

– Kõik määrused, direktiivid ja otsused ei ole seadusandlikud aktid

49. Esiteks panevad apellandid Üldkohtule süüks, et tema poolt eelistatud ELTL artikli 263 neljanda lõigu tõlgenduse kohaselt tuleks mõiste üldkohaldatavad aktid alla hõlmata ainult soovitud ja arvamused ELTL artikli 288 viienda lõigu tähenduses – mida ei saa niikuinii vaidlustada –, sest vastu võetud parlamendi ja nõukogu määrused, direktiivid ja otsused on kõik seadusandlikud aktid.

50. See argument on väär. Iseenesest mõista võib üldkohaldatavateks aktideks liigitada ka muid liidu õigusakte kui soovitud ja arvamused, eelkõige arvukaid määrusi ELTL artikli 288 teise lõigu tähenduses ning hulga otsuseid ELTL artikli 288 neljanda lõigu tähenduses. Nagu nõukogu ja komisjon õigesti märkisid, on praktikas enamikul juhtudest tegemist just selliste aktidega.

51. Määrused ja otsused kuuluvad küll direktiivide kõrval selliste õigusaktide kategooriasse, mida võib vastu võtta seadusandlikus menetluses (ELTL artikli 289 lõiked 1 ja 2). Apellandid jätavad aga tähelepanuta, et kaugeltki kõiki liidu õiguse määrusi, direktiive ja otsuseid ei kehtestata sellise seadusandliku menetluse teel. Ka muud kui seadusandlikud aktid võivad olla määruse, direktiivi või otsuse vormis (ELTL artikli 297 lõige 2).

52. Just määrusi võtavad paljudel juhtudel vastu nõukogu või komisjon kas seadusandlike aktide rakendusmäärustena või ka määrustena *sui generis* menetluses³³. Mis puudutab otsuseid, siis neid võetakse isegi reeglina vastu muudes menetlustes kui seadusandlikus menetluses, enamasti nõukogu või komisjoni poolt, ning seetõttu võib neid võimaluse korral pidada üldkohaldatavateks aktideks, vähemasti siis, kui need ei ole suunatud konkreetsetele adressaatidele (ELTL artikli 288 neljanda lõigu teine lause *e contrario*).

31 — Nendest vähestest keeleversioonidest, milles põhiseaduse lepingu artikli III-365 lõige 4 ja ELTL artikli 263 neljas lõik teineteisest erinevad (vt eespool 24. joonealune märkus), ei saa välja lugeda füüsiliste ja juriidiliste isikute hagi esitamine õiguse laiendamise suunda, sest need keeleversioonid kasutavad ELTL artikli 263 neljandas lõigus sisalduva väljendi „üldkohaldatav akt“ (Rechtsakt mit Verwaltungscharakter) vastena osalt laiemaid ja osalt kitsamaid mõisteid kui põhiseaduse lepingus.

32 — Vt selle kohta veel kord eespool 24. joonealuses märkuses viidatud Euroopa Konvendi dokumendid.

33 — Taoline *sui generis* menetlus on näiteks ette nähtud ELTL artiklis 31, artikli 43 lõikes 3, artikli 45 lõike 3 punktis d, artiklis 66, artiklis 103, artiklis 109 ning artikli 215 lõigetes 1 ja 2.

– Kõik muud kui seadusandlikud aktid ei ole delegeeritud õigusaktid

53. Teiseks väidavad apellandid, et Lissaboni lepingu koostajad ei oleks rääkinud „üldkohaldatavatest aktidest”, vaid „delegeeritud õigusaktidest” ELTL artikli 290 tähenduses, kui neil oleks olnud kavas piiritleda ELTL artikli 263 neljandas lõigus seadusandlikud aktid muudest kui seadusandlikest aktidest. Väljendi „üldkohaldatav akt” kasutamine osutab sellele, et mõeldud on midagi muud kui muid kui seadusandlikke akte.

54. Ka see väide ei ole veenev. Apellandid ei mõista, et mitte kõik muud kui seadusandlikud aktid ei pea tingimata olema delegeeritud õigusaktid ELTL artikli 290 tähenduses. Muid kui seadusandlikke akte võidakse vastu võtta ka rakendusaktidena ELTL artikli 291 tähenduses või *sui generis* menetluses³⁴.

– Ka rakendusaktid võivad olla üldkohaldatavad aktid

55. Kolmandaks toovad apellandid välja, et rakendusaktide kategooriat ELTL artikli 291 tähenduses ei ole võimalik pärast Üldkohtu poolset seadusandlike aktide ja muude kui seadusandlike aktide eristamist enam kuhugi liigitada.

56. See väide on samuti ekslik. Rakendusakte ELTL artikli 291 tähenduses saab, nagu just näidatud³⁵, ilma mingite raskusteta liigitada muude kui seadusandlike aktide kategooriasse. Kui taolised rakendusaktid on üldkehtivad, mis vastab reeglina tõe rakendusmääruste puhul ja on sageli nii rakendusotsuste puhul, siis tuleb neid käsitleda üldkohaldatavate aktidena.

– ELTL artikli 263 neljanda lõigu mõju taoliste kohtuasjadele nagu Unión de Pequeños Agricultores ja Jégo-Quéré

57. Lõpetuseks väidavad apellandid, et hagi esitamise õiguse taoline tõlgendamine ja kohaldamine nagu seda tegi Üldkohus, ei võimalda täita kohtuasjades Unión de Pequeños Agricultores³⁶ ja Jégo-Quéré³⁷ tuvastatud „õiguskaitse lünka”.

58. Ka see väide on ekslik.

59. Kohtuasjas Jégo-Quéré oli tühistamishagi ese komisjoni rakendusmäärus kalandusvaldkonnas. Taolist õigusakti tuleks praegusel ajal, ELTL artikli 263 neljanda lõigu *ratione temporis* kohaldamisalas, käsitleda üldkohaldatava aktina, mis ei too endaga kaasa mingeid rakendusmeetmeid.

60. Kohtuasjas Unión de Pequeños Agricultores oli hagi ese seevastu ühine turukorraldus põllumajanduspoliitika valdkonnas. Selline määrus võetaks tänapäeval vastu tavapärase seadusandliku menetluse teel (ELTL artikli 43 lõige 2) ning see kujutaks endast seega seadusandlikku akti (ELTL artikli 289 lõige 3). Nimetatud määruse vastu ei oleks järelikult ka ELTL artikli 263 neljanda lõigu kohaselt füüsilistel ja juriidilistel isikutel õigust esitada hagi otse liidu kohtutesse, välja arvatud juhul, kui määrus puudutab neid isikuid otseselt ja eelkõige isiklikult (ELTL artikli 263 neljanda lõigu teine variant). See ei tähenda loomulikult seda, et üksikisikutel ei oleks võimalik saada ühise turukorralduse

34 — Vt selle kohta veel kord äsja 33. joonealuses märkuses toodud näited.

35 — Vt eespool käesoleva ettepaneku punkt 54.

36 — Eespool 3. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus.

37 — Eespool 4. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus.

sätete vastu tõhusat õiguskaitset. Neil on hoopis õigus tugineda ühise turukorralduse võimalikule õigusvastasusele kaudselt – olenevalt asjaoludest kas vaidlustades tühistamishagidega seoses liidu kohtutes komisjoni rakendusmeetmed või vaidlustades seoses kaebusega siseriiklikes kohtutes siseriiklike ametiasutuste rakendusmeetmed³⁸.

61. Muu hulgas olgu mainitud, et ka käesoleval juhul ei ole Inuit Tapiriit Kanatami ja tema toetajad ETLT artikli 263 neljanda lõigu kolmanda variandi väljendi „üldkohaldatav akt” puhul kasutatud Üldkohtu tõlgendusega jäetud õiguskaitseta. Neil on hoopis võimalik tugineda kaudselt määruse nr 1007/2009 väidetavale õigusvastasusele, täpsemalt selle määruse rakendusmeetmetega seotud võimalike õigusvaidluste raames. Just seda on enamik neist veel Euroopa Liidu Kohtu menetluses oleva rakendusmääruse nr 737/2010 peale esitatud hagi puhul ka teinud³⁹.

62. Kokkuvõttes ei ole esimese väite esimene osa seega põhjendatud.

2. Apellantide otsese ja isikliku puutumuse küsimus (esimese väite teine osa)

63. Kuna minu ette pandud lahenduse kohaselt ei ole esimese väite esimesel osal väljavaadet saavutada edu, siis tuleb nüüd analüüsida teist osa, mis esitati kõnealuses väites teise võimalusena. Sellega heidavad apellandid ette, et Üldkohus on „otsese ja isikliku puutumuse” vastuvõetavuse tingimust tõlgendanud ja kohaldanud vääralt.

64. Otsese ja isikliku puutumuse kriteeriumi (ETLT artikli 263 neljanda lõigu teine variant) eesmärk on luua füüsilistele ja juriidilistele isikutele tõhus õiguskaitse mitte nende adresseeritud liidu õigusaktide suhtes, laiendamata samas tühistamishagi kohaldamisala *actio popularis*'e liigini.

65. Mainitud kriteeriumi käsitles Üldkohus vaidlustatud kohtumääruse punktides 68–93, pärast seda, kui ta jõudis järeldusele, et Inuit Tapiriit Kanatami ja tema toetajad ei saanud määrust nr 1007/2009, ehk seadusandlikku akti ETLT artikli 289 lõike 3 tähenduses, vaidlustada üldkohaldatavate aktide puhul kehtivate lihtsustatud tingimuste alusel (ETLT artikli 263 neljanda lõigu kolmas variant).

a) Apellantide otsene puutumus

66. Kõigepealt vaidlustavad apellandid Üldkohtu arusaama, et vaidlustatud kohtumäärus puudutab ainult nelja neist, täpsemalt Ta Ma Su Seal Products'it, NuTan Furs'i, GC Rieber Skinn'i ja Canadian Seal Marketing Group'i⁴⁰; nende näol on Üldkohtu tuvastatud faktide alusel tegemist kolme ettevõtjaga ja ühe ettevõtjate ühendusega, mis tegelevad hülgetoodete turustamisega, mh Euroopa siseturul.

67. Apellandid kaebavad, et Üldkohus on sel moel otsese puutumuse kriteeriumi tõlgendanud liiga kitsalt. Nende arvates tuleb vaidlustatud määrusest otseselt puudutatuks pidada ka neid apellante, kes tegelevad ainult Euroopa siseturul hülgetoodete turustamise ettevalmistamisega, täpsemalt jahimehi ja karusnahakütte ning nende huviühinguid, aga ka apellant Karliin Aariaki, kes tegeleb hülgenahkadest valmistatud rõivaste disaini ja müügiga.

38 — Vt selles osas üksikasjalikult käesoleva ettepaneku punktid 116–123.

39 — Kohtuasi T-526/10: Inuit Tapiriit Kanatami jt vs. komisjon.

40 — Vt vaidlustatud kohtumääruse punktid 85 ja 86 ning täiendavalt punkt 79.

– Sissejuhatavad märkused

68. Sissejuhatuseks tuleb märkida, et ELTL artikli 263 neljandas lõigus sisalduvat otsese puutumuse kriteeriumi ei tohi tõlgendada kitsamalt kui sellega sõna-sõnalt identseid kriteeriume varasemates E(M)Ü lepingu artikli 173 lõikes 4 ning EÜ artikli 230 neljandas lõigus⁴¹. Apellandid on sellele viidanud õigesti. Ka menetluses osalevad institutsioonid ei ole selles kahelnud.

69. Otsese puutumuse mõiste on ELTL artikli 263 neljanda lõigu teises ja kolmandas variandis sama. Vastavalt sellele kehtivad järgnevad selgitused ka juhul, kui Euroopa Kohus peaks vaidlustatud määruse vastupidi minu ettepanekule kvalifitseerima üldkohaldatavaks aktiks⁴².

70. Otsesele puutumusele ELTL artikli 263 neljanda lõigu tähenduses esitatavate õiguslike tingimuste defineerimisel on Üldkohus tuginenud liidu kohtute uusimas praktikas sageli kasutatud formuleeringule⁴³. Selle kohaselt on tingimus, et liidu õigusakt peab füüsilist või juriidilist isikut otseselt puudutama täidetud ainult siis, kui vaidlustatud akt mõjutab otseselt selle isiku õiguslikku olukorda ega jäta seda rakendama kohustatud adressaadile mingit kaalutusõigust – akti rakendamine on puhtautomaatne ja tuleneb vaid liidu õigusnormidest, ilma et kohaldataks muid vahenorme⁴⁴.

71. Ma kahtlen, kas see formuleering tõepoolest sobib ammendavalt kirjeldama otsese puutumuse kriteeriumi ELTL artikli 263 neljanda lõigu tähenduses. Esiteks lubatakse kohtupraktikas – täiesti õigesti – üksikisikutel ikka ja jälle esitada tühistamishagisid liidu õigusaktide vastu, mille mõjud asjaomastele hagejatele ei ole õiguslikku, vaid pelgalt faktilist laadi, näiteks sellepärast, et nad on ettevõtjatena konkurentsist teiste ettevõtjatega otseselt puudutatud⁴⁵. Teiseks on kohtupraktikast teada juhtumeid, mil tunnustati isiku otsest puutumust isegi liidu õigusakti rakendamiseks pädevate asutuste teatava kaalutusõiguse olemasolul, kui oli piisava tõenäosusega ette näha, et seda kaalutusõigust teostatakse teataval moel⁴⁶.

72. Käesolevas asjas ei ole need nüansid otsese puutumuse kriteeriumi sõnastamisel siiski olulised. Isegi kui lähtuda sellest, et ELTL artikli 263 neljanda lõigu teise variandi raames ei tule arvesse võtta ainult liidu õigusakti mõjusid isiku õiguslikule seisundile, vaid ka selle faktilist laadi mõju kõnealusele isikule, siis peavad taolised mõjud olema siiski enam kui ainult kaudset laadi. See tuleb igal üksikjuhul konkreetselt kindlaks määrata, võttes arvesse vastavalt kõne all oleva liidu õigusakti normatiivset sisu.

– Eelnevatel kauplemisastmel tegutsevate isikute seisund

73. Käesoleval juhul sisaldab määrus nr 1007/2009 selle artikli 1 alusel „eeskirj[u] seoses hülgetoodete turulelaskmisega” Euroopa Liidus. Seevastu ei reguleeri kõnealune määrus mingil moel hüljeste jahti, hülgematerjalist toodete tootmist või sellega seotud uuringuid⁴⁷.

41 — Vt samamoodi eespool 19. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Microban International jt vs. komisjon*, punkt 32.

42 — Vt esimese väite esimese osa kohta eespool käesoleva ettepaneku punktid 30–47.

43 — Vaidlustatud kohtumääruse punkt 71.

44 — 5. mai 1998. aasta otsus kohtuasjas C-404/96 P: *Glencore Grain vs. komisjon* (EKL 1998, lk I-2435, punkt 41); 13. märtsi 2008. aasta otsus kohtuasjas C-125/06 P: *komisjon vs. Infront WM* (EKL 2008, lk I-1451, punkt 47) ja 2. juuli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-343/07: *Bavaria ja Bavaria Italia* (EKL 2009, lk I-5491, punkt 43).

45 — Väljakujunenud kohtupraktikas tunnustavad näiteks liidu kohtud konkurentide õigust esitada hagi komisjoni otsuste peale, mis puudutavad riigiabi lubamist (vt Euroopa Kohtu 28. jaanuari 1986. aasta otsus kohtuasjas 169/84: *Cofaz jt vs. komisjon*, EKL 1986, lk 391, ja 22. novembri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-525/04 P: *Hispaania vs. Lenzing*, EKL 2007, lk I-9947, milles peeti otsest puutumust iseenesestmõistetavaks) ja ettevõtjate koondumiste lubamist (vt Üldkohtu 3. aprilli 2003. aasta otsus kohtuasjas T-114/02: *BaByliss vs. komisjon*, EKL 2003, lk II-1279, punkt 89, ja 30. septembri 2003. aasta otsus kohtuasjas T-158/00: *ARD vs. komisjon*, EKL 2003, lk II-3825, punkt 60).

46 — 23. novembri 1971. aasta otsus kohtuasjas 62/70: *Bock vs. komisjon* (EKL 1971, lk 897, punktid 6–8); 17. jaanuari 1985. aasta otsus kohtuasjas 11/82: *Piraiki-Patraiki jt vs. komisjon* (EKL 1985, lk 207, punktid 8–10) ja 5. mai 1998. aasta otsus kohtuasjas C-386/96 P: *Dreyfus vs. komisjon* (EKL 1998, lk I-2309, punkt 44).

47 — Selles osas erineb käesolev asi eespool 19. joonealuses märkuses viidatud kohtuasjast *Microban International jt vs. komisjon* (eriti punkt 28), mille aluseks ei olnud üksnes lisaaine turustamine iseenesest, vaid ka selle kasutamine liidu piirangute alla kuuluvate muude toodete valmistamisel.

74. Seetõttu on Üldkohus kokkuvõttes lähtunud õigesti sellest, et vaidlustatud määrus ei puuduta otseselt kõiki menetlusosalisi, kes tegutsevad sellel, hülgetoodete konkreetsele Euroopa Liidus turustamisele eelneval kauplemisastmel. See kehtib esiteks jahimeeste ja karusnahaküttide ning nende huviühingute suhtes, teiseks kõikide muude isikute ja ühingute suhtes, kes tegelevad hülgejahist saadud materjalide töötlemisega kõige laiemas tähenduses.

75. Kuna nad kõik ei tegele ise hülgetoodete turulelaskmisega Euroopa Liidus, mõjutab vaidlustatud määrus neid ainult kaudselt, mitte otseselt. Võib küll vastata tõele, et vaidlustatud määrusega loodud regulatsiooni majanduslikud mõjud on täiesti tuntavad ka selle isikute ringi puhul. Nagu menetluses osalenud liidu institutsioonid siiski õigesti rõhutasid, võetaks otsese puutumuse kriteeriumilt selle funktsioon ja piirid ning laiendataks potentsiaalsete hagejate ringi lõpmatuseni, kui pidada otseselt puudutatuteks ka eelnevatel kauplemisastmetel tegutsevaid isikuid.

– Karliin Aariaki seisund

76. Ebaselgem on apellant Karliin Aariaki olukord, kes kuulub Üldkohtu tuvastatud asjaolude kohaselt ise inuittide kogukonda ning tegeleb hülgenahkadest valmistatud rõivaste disaini ja müügiga. Tema puhul eitas Üldkohus otsest puutumust, sest ta „ei ole väitnud, et ta turustab muid kui asjaomase [inuiti]erandiga hõlmatud tooteid”⁴⁸.

77. Selles osas tuleb kõigepealt märkida, et Üldkohtu tuvastatud asjaoludest ei selgu, kas K. Aariak viib enda disainitud ja turustatud hülgenahkadest rõivaid Euroopa Liidu turule ise või müüb ta neid tooteid pelgalt kaubavahendajatele, kes turustavad neid siis Euroopa Liidus enda nimel ja enda arvel. Viimati nimetatud juhul oleks K. Aariak, sarnaselt eespool nimetatud jahimeeste ja karusnahaküttidega, tegev üksnes eelneval kauplemisastmel ning seega ei saa lugeda, et määrus nr 1007/2009 puudutab teda otseselt.

78. Kuna Üldkohus ei teinud selle kohta kindlaks kõiki vajalikke asjaolusid, sisaldab tema määrus selles osas õiguslikku viga.

79. Kui aga oletada, nagu näis arvavat Üldkohus, et K. Aariak viib hülgetooteid tööpoolest ise Euroopa siseturule⁴⁹, siis on raske eitada tema otsest puutumust vaidlustatud määrusega. K. Aariaki äritegevus kuulub sel juhul otseselt määrusega nr 1007/2009 kehtestatud hülgetoodete turuleviimise eeskirjade kohaldamisalasse.

80. Vastupidi Üldkohtu järeldusele⁵⁰ ei välista asjaolu, et K. Aariaki puhul võimalik inuiti erandi kohaldamine vajab täpsustamist komisjoni rakenduseeskirjade abil (vt määruse nr 1007/2009 artikli 3 lõige 1 koosmõjus artiklitega 3 ja 4), seda, et määrus puudutab nimetatud apellanti otseselt.

81. Nõustudes Üldkohtuga, võib pidada komisjoni rakenduseeskirju nii olulisteks, et kuni nende vastuvõtmiseni ei saa liidu seadusandja ette nähtud inuiti erandit üldse kasutada. Sellisel juhul kehtib üleminekuperioodil kuni mainitud rakenduseeskirjade kehtestamiseni kõigile hülgetoodetele samamoodi üldine Euroopa Liidu siseturule viimise keeld, nagu see on sätestatud määruse nr 1007/2009 artikli 3 lõikes 1. See puudutaks siis otseselt kõiki hülgetoodete turustamisega tegelevaid isikuid, ka K. Aariaki.

48 — Vaidlustatud kohtumääruse punkt 82.

49 — Minu järelepärimise peale kohtuistungil selgitas K. Aariak, et ta turustab rõivad Euroopa siseturul osalt ise ja osalt kaubavahendajate kaudu.

50 — Vaidlustatud kohtumääruse punkt 82 koosmõjus punktidega 76–79 (vt eelkõige selle kohtumääruse punkti 78 viimane lause).

82. Erinevalt Üldkohtu seisukohast võib komisjoni rakenduseeskirju pidada ka nii ebaolulisteks, et liidu seadusandja ette nähtud inuiti erandit võib kasutada ka enne nende kehtestamist. Sellisel juhul on ja jääb inuitide või teiste põlisrahvaste kogukondade traditsioonilisel jahil kütitud hüljestest saadud hülgetoodete turulelaskmine määruse nr 1007/2009 artikli 3 lõike 1 tähenduses Euroopa siseturul algusest peale lubatuks. Ka taolise arusaama korral puudutaks säte kõiki Euroopa siseturul hülgetoodete turustamisega tegelevaid isikuid otseselt, sealhulgas K. Aariaki.

83. Nii ühel kui ka teisel juhul puudutab hülgetoodete turulelaskmist käsitlev liidu õiguse säte Euroopa siseturul hülgetoodete turustamisega tegelevaid isikuid otseselt⁵¹. Ei saa tekkida nn halli tsooni, kuhu Üldkohus näib paigutavat K. Aariaki.

84. Kokkuvõttes sisaldavad Üldkohtu järeldused apellant K. Aariaki otsese puutumuse kohta järelikult õiguslikku viga. Iseenesest ei saa Üldkohtupoolne otsese puutumuse kriteeriumi õigusnormi rikkuv kohaldamine siiski tuua kaasa vaidlustatud kohtumääruse tühistamist. Pigem tuleb järgmise asja läbivaatamist takistava asjaoluna analüüsida apellantide isiklikku puutumust⁵².

b) Apellantide isiklik puutumus

85. Täiesti sõltumatult küsimusest, kas vaidlustatud määrus puudutab mõningaid apellante *otseselt* ning mitme apellandi puhul võib see nii olla, peab kõnealune määrus neid peale selle puudutama *isiklikult*, et nad saaksid ELTL artikli 263 neljanda lõigu teisele variandile tuginedes esitada vastuvõetava tühistamishagi.

86. Tulenevalt väljakujunenud kohtupraktikast, mis pärineb kohtuotsusest Plaumann, puudutab liidu institutsioonide akt füüsilist või juriidilist isikut isiklikult ainult siis, kui see mõjutab neid mingi neile omase tunnuse või neid iseloomustava faktilise olukorra tõttu, mis neid kõigist teistest isikutest eristab, ning seega individualiseerib neid sarnaselt otsuse adressaadiga⁵³.

87. Määrus nr 1007/2009 ei avalda Inuit Tapiriit Kanatamile ja tema toetajatele mingit taolist mõju. Nagu Üldkohus õigesti rõhutas,⁵⁴ on vaidlustatud määruses sätestatud hülgetoodete turustamise keeld sõnastatud üldiselt ja seda saab kohaldada vahet tegemata kõigi ettevõtjate suhtes, kellele see määrus laieneb. Vaidlustatud määrus on kohaldatav objektiivselt määratletud olukordade suhtes ning tekitab õiguslikke tagajärgi üldiselt ja abstraktselt määratletud isikute rühmadele. Kõnealune määrus ei individualiseeri kedagi apellantidest sarnaselt otsuse adressaadiga. Pigem puudutab vaidlustatud määrus apellante nagu iga teist ettevõtjat, kes toodab või turustab hülgetooteid⁵⁵.

88. Apellandid ei vaidle sellele vastu, kuid nad on sellest hoolimata seisukohal, et neid tuleb pidada isiklikult puudutatuks. Nad arvavad, et Lissaboni lepinguga on Euroopa Kohtul jõudnud kätte aeg loobuda Plaumanni kohtupraktikast isikliku puutumuse kohta.

51 — Isiku otsene puutumus ei sõltu sellest, kas ta võib liidu õigusaktist tuletada endale kohustuse, keelu või loa. Äärmisel juhul võib loa puhul puududa põhjendatud huvi tühistamishagi esitamiseks, kui asjaomasel isikul ei ole võimalik oma hagiga enam mingit kasu saada.

52 — Vt selle kohta 23. aprilli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-362/06 P: Sahlstedt jt vs. komisjon (EKL 2009, lk I-2903, punktid 22 ja 23).

53 — Eespool 2. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Plaumann, lk 238; eespool 46. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Piraiki-Patraiki jt vs. komisjon, punkt 11; eespool 3. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Unión de Pequeños Agricultores vs. nõukogu, punkt 36; eespool 4. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus komisjon vs. Jégo-Quéré, punkt 45; 13. detsembri 2005. aasta otsus kohtuasjas C-78/03 P: komisjon vs. Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum (EKL 2005, lk I-10737, punkt 33); eespool 44. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus komisjon vs. Infront WM, punkt 70, ja 9. juuni 2011. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-71/09 P, C-73/09 P ja C-76/09 P: Comitato „Venezia vuole vivere“ jt vs. komisjon (EKL 2011, lk I-4727, punkt 52).

54 — Vaidlustatud kohtumääruse punktid 89 ja 90.

55 — Vt selle kohta väljakujunenud kohtupraktika, vt nt eespool 2. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Plaumann vs. nõukogu, lk 238; eespool 46. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Piraiki-Patraiki jt vs. komisjon, punkt 14; 29. jaanuari 1985. aasta otsus kohtuasjas 147/83: Binderer vs. komisjon (EKL 1985, lk 257, punkt 13); 24. veebruari 1987. aasta otsus kohtuasjas 26/86: Deutz und Geldermann vs. nõukogu (EKL 1987, lk 941, punktid 8 ja 12); 15. juuni 1993. aasta otsus kohtuasjas C-213/91: Abertal jt vs. komisjon (EKL 1993, lk I-3177, punktid 17, 19 ja 20); 22. novembri 2001. aasta otsus kohtuasjas C-451/98: Antillean Rice Mills vs. nõukogu (EKL 2001, lk I-8949, punkt 51) ja eespool 4. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus komisjon vs. Jégo-Quéré, punktid 43 ja 46.

89. See väide tuleb tagasi lükata. Vastupidi apellantide arusaamale ei nõua Lissaboni lepingu jõustumine isikliku puutumust käsitleva liidu kohtute praktika ümberhindamist. Asjaolu, et (otsese ja) isikliku puutumuse vastuvõetavuse tingimus võeti EÜ artikli 230 neljanda lõigu teisest variandist muutumatuks üle praegusesse ELTL artikli 263 neljandasse lõiku, kõneleb hoopis Plaumanni kohtupraktika juurde jäämise poolt.

90. Aluslepingute koostaja on nimelt pärast kogu probleemistiku intensiivset arutelu Euroopa Konvendis otsustanud, et üksikisikute õiguskaitsse tugevdamiseks üldkohaldatavate liidu õigusaktide vastu ei reformita isikliku puutumuse kriteeriumi, vaid selle asemel viiakse ELTL artikli 263 neljandas lõigus sisse täiesti uus hagi esitamise võimalus – juba eespool⁵⁶ nimetatud füüsiliste ja juriidiliste isikute õigus esitada hagi üldkohaldatavate aktide vastu, mis puudutavad neid otseselt ja ei sisalda rakendusmeetmeid⁵⁷.

91. Järelikult ei saa ka esimese väite teise osaga nõustuda.

3. Vahejärelus

92. Kokkuvõttes tuleb esimene väide seega tagasi lükata.

B – *Teine väide*

93. Teises väites toovad apellandid välja, et esiteks põhjendas Üldkohus oma kohtumäärust puudulikult ning teiseks jättis ta tähelepanuta tõhusa kohtuliku kaitsse nõuded.

1. Esimese astme kohtumääruse põhjendamise nõuded (teise väite esimene osa)

94. Teise väite esimeses osas kaebavad apellandid vaidlustatud kohtumääruse nende arvates puuduliku põhjenduse peale. Ette heidetav põhjenduse puudumine seisnevat selles, et Üldkohus ei ole käsitlenud piisavalt põhjalikult esimeses kohtuastmes välja toodud Inuit Tapiriit Kanatami ja tema toetajate argumente Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 47⁵⁸ ning EIÕK artiklite 6 ja 13⁵⁹ kohta; seejuures rõhutavad apellandid eriti, et Üldkohus ei ole EIÕK artikleid 6 ja 13 isegi kordagi maininud.

95. Vastab tõele, et kui Üldkohus ei ole oma esimese astme lahendis poole väiteid piisavalt käsitlenud, siis võib see kujutada endast puudulikku põhjendust⁶⁰.

56 — Vt minu selgitused esimese väite esimese osa kohta (eespool käesoleva ettepaneku punktid 26–62).

57 — Vt selle kohta veel kord eespool 24. joonealuses märkuses viidatud dokument CONV 636/03, punktid 17–23, ja eespool 24. joonealuses märkuses viidatud dokument CONV 734/03, lk 20 jj.

58 — Euroopa Liidu põhiõiguste harta kuulutati esimest korda pidulikult välja 7. detsembril 2000 Nice'is (EÜT 2000, C 364, lk 1) ja seejärel 12. detsembril 2007 Strasbourgis (ELT 2007, C 303, lk 1; ELT 2010, C 83, lk 389; ELT 2012, C 326, lk 391).

59 — Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitsse konventsioon (edaspidi „EIÕK“, allkirjastatud 4. novembril 1950 Roomas).

60 — 1. oktoobri 1991. aasta otsus kohtuasjas C-283/90 P: Vidrányi vs. komisjon (EKL 1991, lk I-4339, punkt 29); 9. detsembri 2004. aasta otsus kohtuasjas C-123/03 P: komisjon vs. Greencore (EKL 2004, lk I-11647, punktid 40 ja 41); 20. mai 2010. aasta otsus kohtuasjas C-583/08 P: Gogos vs. komisjon (EKL 2010, lk I-4469, punkt 29) ja 20. jaanuari 2011. aasta otsus kohtuasjas C-90/09 P: General Química jt vs. komisjon (EKL 2011, lk I-1, punktid 59–62); samuti 25. oktoobri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-167/06 P: Komninou jt vs. komisjon (punktid 21–28) ja 5. mai 2011. aasta otsus kohtuasjas C-200/10 P: Evropaiki Dynamiki vs. komisjon (punktid 33 ja 43).

96. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei nõua põhjendamiskohustus siiski, et Üldkohus esitaks ammendava ning üksikasjaliku ülevaate menetluse poolte kõikidest arutluskäikudest; põhjendus võib seega olla tuletatav, tingimusel et see võimaldab huvitatud isikutel aru saada põhjustest, miks Üldkohus nende argumentidega ei nõustunud, ning et Euroopa Kohtul on piisavalt andmeid oma kontrolli teostamiseks.⁶¹

97. Nimetatud nõuded on Üldkohus käesolevas asjas täitnud.

98. Inuit Tapiriit Kanatami ja tema toetajate kõnealune väide, mis puudutab põhiõigust tõhusale õiguskaitsevahendile, sisaldus nende endi andmete kohaselt esimeses kohtuastmes parlamendi ja nõukogu vastuvõetamatuse vastuväidete peale esitatud kirjaliku vastuse punktides 53–57. Üldkohus on seda vaidlustatud kohtumääruse punktis 51 vaieldamatult käsitlenud. Ta selgitas, et liidu kohtud ei saa üksikisikute õigust esitada määruste peale hagi – ka arvestades tõhusa kohtuliku kaitse põhimõtet – tõlgendada viisil, mis tähendaks aluslepingus otsesõnu ette nähtud tingimuste eiramist.

99. See vastus võib tunduda napp. Põhjalikkus, millega Üldkohus peab oma menetlust lõpetavas otsuses poole väiteid käsitlema, ei sõltu kokkuvõttes siiski sellest, kui põhjendatud on see väide ja millist kaalu omab ta võrreldes selle poole muude väidetega. Võttes arvesse esimeses astmes seoses põhiõigusega tõhusale õiguskaitsevahendile esitatud hagejate selgituste lühidust ja pealiskaudsust⁶², saab Üldkohtule vaevalt ette heita, et too ei andnud vaidlustatud kohtumääruses kõnealusele probleemistikule põhjalikku hinnangut.

100. See kehtib seda enam, et Üldkohus võis siinjuures tugineda liidu kohtute väljakujunenud praktikale⁶³. Üldkohtu selgitused vaidlustatud kohtumääruse punktis 51 koosmõjus asjakohase kohtupraktika tsitaadiga⁶⁴ osundavad piisaval moel põhjustele, mille tõttu ei järginud Üldkohus Inuit Tapiriit Kanatami ja tema toetajate väiteid tõhusa õiguskaitse nõude osas.

101. Selles kontekstis ei ole oluline, et Üldkohus on vaidlustatud kohtumääruse punktis 51 tsiteerinud üksnes põhiõiguste harta artiklit 47, mitte aga EIÖK artikleid 6 ja 13. Üldkohus käsitles kõnealuses punktis hageja väiteid seoses põhiõigusega tõhusale õiguskaitsevahendile *üldiselt* ning mainis harta artiklit 47 selles kontekstis ainult näitlikult („eelkõige”)⁶⁵.

102. Peale selle väidavad apellandid, et on vastuoluline, kui Üldkohus kõneleb vaidlustatud kohtumääruse punktis 51 seoses üksikisiku hagi otse esitamise võimaluste piiridega „aluslepingus otsesõnu ette nähtud” vastuvõetavuse tingimustest, kuigi ta pidi need esmalt suure vaevaga tõlgendamise teel tuletama.

103. Siiski ei ole ka see argument veenev. Iseenesest mõista peab väljendit „üldkohaldatav akt” tõlgendama. See ei muuda aga asjaolu, et seejuures on tegemist ELTL artikli 263 neljandas lõigus *otsesõnu* ette nähtud füüsiliste ja juriidiliste isikute tühistamishagide vastuvõetavuse tingimusega.

61 — 9. septembri 2008. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-120/06 P ja C-121/06 P: FIAMM jt vs. nõukogu ja komisjon (EKL 2008, lk I-6513, punkt 96); 16. juuli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-440/07 P: komisjon vs. Schneider Electric (EKL 2009, lk I-6413, punkt 135) ja 5. juuli 2011. aasta otsus kohtuasjas C-263/09 P: Edwin vs. OHIM (EKL 2011, lk I-5853, punkt 64).

62 — Esimeses astmes esitatud kirjalikus vastuses vastuvõetavuse vastuväidete peale käsitletakse põhiõiguste teemat viies punktis 84-st (ehk ühel leheküljel 22-st), esimese astme hagiavalduses ei mainita seda üldse.

63 — Vt selle kohta minu kohe järgnevad selgitused teise väite teise osa kohta (käesoleva ettepaneku punktid 105–124).

64 — Vaidlustatud kohtumääruse punktis 51 osundatakse eespool 4. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsusele Jégo-Quéré, punkt 36, ja Üldkohtu 9. jaanuari 2007. aasta määrusele kohtuasjas T-127/05: Lootus Teine Osühing vs. nõukogu (punkt 50).

65 — Ääremärkusena olgu mainitud, et Inuit Tapiriit Kanatami ja tema toetajad ei maininud oma esimeses kohtuastmes esitatud kirja kõnealuses lõigus EIÖK artiklit 13 üldse. Seega saavad nad Üldkohtule vaevalt ette heita, et too on nimetatud sätte tähelepanuta jätnud.

104. Kokkuvõttes on Üldkohus seega esitanud oma kaalutlused tõhusa kohtuliku kaitse problemaatika osas üheselt ja piisavalt selgelt. Apellandid võivad sisu osas jääda Üldkohtust erinevale arvamusele. See asjaolu iseenesest ei saa siiski endast kujutada vaidlustatud kohtumääruse puudulikkude põhjendust⁶⁶, vaid äärmisel juhul sisulist puudust, mida tuleb järgnevalt hinnata teise väite teise osa raames.

2. Põhiõiguse tõhusale õiguskaitsevahendile väidetav rikkumine (teise väite teine osa)

105. Kuna teise väite esimesel osal ei ole väljavaadet edule, tuleb järgnevalt analüüsida teist, selle väite teise võimalusena esitatud osa: apellantide arvates rikub ELTL artikli 263 neljanda lõigu tõlgendus, millele tuginedes leidis Üldkohus, et esimeses astmes esitatud hagi on vastuvõetamatu, tõhusa kohtuliku kaitse nõudeid, mis tulenevad „liidu õiguse üldpõhimõttena” põhiõiguste harta artiklist 47 ja EIÕK artiklitest 6 ja 13.

106. Õigust tõhusale õiguskaitsevahendile tunnustatakse liidu tasandil õiguse üldpõhimõttena⁶⁷ ning see on nüüdseks põhiõiguste harta artikli 47 kohaselt liidu põhiõigus.

107. Kahtlemata tuleb seda põhiõigust – olenemata sellest, kas see tugineb hartale või liidu õiguse üldpõhimõtetele – füüsiliste ja juriidiliste isikute tühistamishagide vastuvõetavuse tingimuste tõlgendamisel ja kohaldamisel kohaselt arvesse võtta⁶⁸, ja nimelt ELTL artikli 263 neljanda lõigu kõigi kolme variandi puhul.

108. Üldkohus on siiski juba selgitanud, et õigus tõhusale õiguskaitsevahendile *ei* nõua füüsiliste ja juriidiliste isikute poolt üldkohaldatavate liidu õigusaktide peale hagi otse esitamise võimaluste laiendamist. Vastupidi apellantide seisukohale ei saa sellest põhiõigusest kergekäeliselt järeldada, et füüsilistel ja juriidilistel isikutel peab liidu kohtutes olema tingimata võimalus esitada hagi otse Euroopa Liidu seadusandlike aktide peale⁶⁹.

109. Lissaboni lepingu jõustumisega 1. detsembril 2009 ei ole põhiõigustest tulenevate juhiste osas selle kohta mingeid olulisi muutusi toimunud. Kõnealune leping tõstis küll põhiõiguste harta nüüdsest liidu siduva esmase õiguse tasemele ning määras, et hartal on aluslepingutega samaväärne õigusjõud (ELL artikli 6 lõike 1 esimene lõik). Sellega ei muudetud siiski liidu tasandil tunnustatud tõhusa õiguskaitsevahendi põhiõiguse sisu. See tuleneb eelkõige selgitustest⁷⁰, mis koostati harta tõlgendamise juhendina ning mida võetakse asjakohaselt arvesse liidu ja liikmesriikide kohtutes (ELL artikli 6 lõike 1 kolmas lõik koosmõjus harta artikli 52 lõikega 7).

110. Teistsugust järeldust ei tulene ka homogeensuse klauslist, mis on sätestatud harta artikli 52 lõike 3 esimeses lauses ning mida peab vastavalt ELL artikli 6 lõike 1 kolmandale lõigule võtma arvesse tõhusa õiguskaitsevahendi põhiõiguse tõlgendamisel ja kohaldamisel. Nimetatud klausli kohaselt on hartas sisalduvate selliste õiguste tähendus ja ulatus, mis vastavad EIÕK-ga tagatud

66 — 7. juuni 2007. aasta otsus kohtuasjas C-362/05 P: Wunenburger vs. komisjon (EKL 2007, lk I-4333, punkt 80) ja eespool 60. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Gogos vs. komisjon, punkt 35.

67 — 15. mai 1986. aasta otsus kohtuasjas 222/84: Johnston (EKL 1986, lk 1651, punkt 18); eespool 3. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Unión de Pequeños Agricultores vs. nõukogu, punkt 39; eespool 4. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus komisjon vs. Jégo-Quéré, punkt 29; 13. märtsi 2007. aasta otsus kohtuasjas C-432/05: Unibet (EKL 2007, lk I-2271, punkt 37); 3. septembri 2008. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-402/05 P ja C-415/05 P: Kadi jt vs. nõukogu ja komisjon (EKL 2008, lk I-6351, punkt 335) ja 22. detsembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-279/09: DEB (EKL 2010, lk I-13849, punkt 29).

68 — Eespool 3. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Unión de Pequeños Agricultores vs. nõukogu, punkt 44; eespool 4. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus komisjon vs. Jégo-Quéré, punkt 30.

69 — Vt selle kohta eelkõige eespool 3. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Unión de Pequeños Agricultores vs. nõukogu, eriti punktid 37–40, ja eespool 4. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus komisjon vs. Jégo-Quéré, punktid 29 ja 30.

70 — Nendes selgitustes (ELT 2007, C 303, lk 17 (lk 29 jj)) on harta artikli 47 kohta kirjas: „[...] Nimetatud pretsendendi hartasse kaasamise eesmärk ei ole asutamislepingutega sätestatud kohtuliku läbivaatamise süsteemi, eelkõige Euroopa Liidu Kohtu koheste meetmete võtmiseks vastuvõetavaks tunnistamist käsitlevaid reegleid, muuta. Euroopa Konvent on arutanud liidu kohtuliku läbivaatamise süsteemi, sealhulgas vastuvõetavuse reegleid, ning neid kinnitanud, muutes nimetatud reeglite teatavaid aspekte, nagu on kajastatud [ELTL artiklites 251–281], eriti [ELTL artikli 263 neljandas lõigus] [...]”.

õigustele, samad, mis neile EIÕK-ga ette on nähtud. Seetõttu tuleb seoses põhiõigusega tõhusale õiguskaitsele võtta arvesse EIÕK artikleid 6 ja 13, millele on suunatud põhiõiguste harta artikkel 47⁷¹. Erinevalt apellantide arvamusest ei nõua aga kõnealused EIÕK põhiõigused, nagu Euroopa Inimõiguste Kohus neid käesoleval ajal tõlgendab, et üksikisikutele tuleb tingimata anda võimalus esitada seadusandlike aktide vastu hagi otse⁷².

111. Kindlasti on harta artikli 52 lõike 3 teise lause kohaselt võimalik liidu õiguses ületada EÕIK seatud standardit. Seejuures tuleb siiski kohaselt silmas pidada asutamislepingute koostaja tahet, kes – nagu eespool selgitatud⁷³ – pärast põhjalikku arutelu Euroopa Konvendis keeldus lõpuks laiendamast füüsiliste ja juriidiliste isikute õigust esitada seadusandlike aktide peale hagi otse.

112. Asutamislepingute koostaja on lisaks selgitanud, et harta sätted ei laienda mingil viisil liidu pädevust, mis on määratletud aluslepingutega (ELL artikli 6 lõike 1 teine lõik). Eeltoodud arvestades ei saa harta põhiõiguseid, täpsemalt harta artiklis 47 sätestatud õigust tõhusale õiguskaitsele, kasutada toena seadusandlike aktide üldkohaldatavate aktide kategooriasse kaasamiseks (ELTL artikli 263 neljanda lõigu kolmas variant) või üksikisiku otsesele ja isiklikule seadusandliku aktiga puutumusele esitatavate nõuete lödvendamiseks (ELTL artikli 263 neljanda lõigu teine variant). Taoline tõlgendamine viiks ELL artikli 6 lõike 1 teise lõiguga vastuolus oleva liidu pädevuse laiendamiseni, täpsemalt Euroopa Liidu Kohtu kui liidu institutsiooni õigusemõistmispädevuse laiendamiseni (ELL artikli 19 lõike 1 esimene lause).

113. Sama tulemuseni viib pilguheit harta artikli 51 lõikele 2, mida tuleb vastavalt ELL artikli 6 lõike 1 kolmandale lõigule võtta arvesse hartas esitatud õiguste, vabaduste ja põhimõtete tõlgendamisel ja kohaldamisel. Sellekohaselt ei lisa harta liidule uusi pädevusvaldkondi ja ülesandeid ega muuda *aluslepingutes määratletud pädevust ja ülesandeid*. Seda, missugust põhimõtetlist tähendust omistavad liikmesriigid kõnealusele sättele, on nad väljendanud eelkõige sellega, et kordasid sätte sõnastust selgelt ühisdeklaratsioonis aluslepingute kohta⁷⁴.

114. Võttes arvesse eeltoodut, ei saa liidu kohtud tõlgendamise teel laiendada ELTL artikli 263 neljanda lõigu kolmandas variandis ette nähtud füüsiliste ja juriidiliste isikute õigust esitada hagi seadusandlike aktide peale, vaid see saaks toimuda aluslepingute muutmise menetluse abil⁷⁵. Sama kehtiks juhul, kui soovitaks teha põhjalik muudatus ELTL artikli 263 neljanda lõigu teises variandis esitatud nõuetesse üksikisiku otsese ja isikliku puutumuse kohta seoses seadusandlike aktidega.

115. Vastupidi apellantide arusaamale ei tule sellest hoolimata karta, et üksikisiku õiguskaitsevõimalustes Euroopa Liidu seadusandlike aktide vastu eksisteerib lünk. Aluslepingute õiguskaitsestüsteemiga on loodud õiguskaitsevahendite ja menetluste täielik süsteem, mis pakub üksikisikutele lisaks võimalustele esitada seadusandlike aktide peale hagi otse ka tõhusat õiguskaitset *kaudse vaidlustamise (Inzidentrüge)* teel õigusvastasuse peale⁷⁶.

71 — Tihe seos esiteks harta artikli 47 ning teiseks EIÕK artiklite 6 ja 13 vahel tuleb harta selgitustes (viidatud eespool 70. joonealuses märkuses) selgelt esile. Ka Euroopa Kohtu praktika, milles tunnustati õigust tõhusale õiguskaitsevahendile õiguse üldpõhimõttena, tugineb üsna suurel määral EIÕK nimetatud sätetele (vt selle kohta eespool 67. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsused).

72 — Ka apellandid ise ei viidanud ühelegi EIK asjakohasele kohtuotsusele ning pidid pärast järelepärimist möönma, et neile ei ole teada ühtki taolist kohtuotsust.

73 — Vt selle kohta eespool käesoleva ettepaneku punktid 39–46.

74 — 13. detsembril 2007 alla kirjutatud Lissaboni lepingu vastu võtnud valitsustevahelise konverentsi lõppakti (ELT 2007, C 306, lk 249; ELT 2008, C 115, lk 337; ELT 2010, C 83, lk 339; ELT 2012, C 326, lk 339) 1. deklaratsiooni teine lõik.

75 — Vt selle kohta eespool 3. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Unión de Pequeños Agricultores vs. nõukogu*, punkt 45; ning 27. veebruari 2007. aasta otsus kohtuasjas C-354/04 P: *Gestoras Pro Amnistía jt vs. nõukogu* (EKL 2007, lk I-1579, punkt 50, viimane lause) ja 27. veebruari 2007. aasta otsus kohtuasjas C-355/04 P: *Segi jt vs. nõukogu* (EKL 2007, lk I-1657, punkt 50, viimane lause).

76 — Vt selle kohta eespool 3. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Unión de Pequeños Agricultores vs. nõukogu*, punkt 40; eespool 4. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus komisjon vs. *Jégo-Quéré*, punkt 30; 30. märtsi 2004. aasta otsus kohtuasjas C-167/02 P: *Rothley jt vs. parlament* (EKL 2004, lk I-3149, punkt 46) ja 6. detsembri 2005. aasta otsus kohtuasjas C-461/03: *Gaston Schul Douane-expediteur* (EKL 2005, lk I-10513, punkt 22).

116. Pealegi, nagu näitab ELL artikli 19 lõige 1, põhineb aluslepingute õiguskaitsesüsteem kahel sambal, millest üks tugineb liidu kohtutele ja teine siseriiklikele kohtutele⁷⁷.

117. Kui asjaomast liidu õigusakti peavad rakendama liidu asutused, siis saavad liidu kohtud seoses vastava rakendusakti peale esitatud tühistamishagiga selle õiguspärasust ELTL artikli 277 alusel kaudselt kontrollida. Seevastu kui vastavat liidu õigusakti peavad rakendama siseriiklikud asutused – nagu see sageli juhtub –, siis võib selle õiguspärasust lasta kontrollida Euroopa Kohtul eelotsusemenetluses vastavalt ELL artikli 19 lõike 3 punktile b koosmõjus ELTL artikli 267 esimese lõigu punktiga b⁷⁸, teatavatel juhtudel on eelotsuse taotlemine isegi kohustuslik⁷⁹.

118. Mõnikord heidetakse muidugi ette, et seadusandliku akti õiguspärasuse pelgalt kaudne hindamine ei asenda kohaselt asjaomasel üksikisikul puuduvat õigust esitada selle akti peale hagi otse. Eelkõige ei tohi üksikisik sattuda olukorda, milles ta tunneb, et on sunnitud rikkuma vahetat õiguse omavat liidu õiguse kohustust või keeldu ainult selleks, et provotseerida pädevat ametiasutust andma täidesaatvat otsust, mille vastu ta saab end siis kohtus kaitsta⁸⁰.

119. Pidades silmas liidu põhiõigust tõhusale õiguskaitsesele, ei piisaks tegelikult sellest, kui füüsiline või juriidiline isik peaks kõigepealt käituma õigusvastaselt, kusjuures teda võiks seejuures ähvardada karistus, üksnes seetõttu, et saada võimalus algatada pädevates kohtutes liidu kõnealuse õigusakti kohtulik kontroll⁸¹. Taolist olukorda *ei tule* aga Euroopa aluslepingute süsteemis liidu seadusandlike aktide puhul karta.

120. Tavajuhul – näiteks käesoleva hülgetoodete turuleviimise keelu puhul – kuulub liidu seadusandlikust aktist tulenevast vahetat õiguse omavast kohustusest või keelust kinnipidamise jälgimine siseriiklike asutuste pädevusse. Sel juhul on üksikisikul õigus pöörduda pädeva asutuse poole – käesoleval juhul näiteks pädeva siseriikliku impordi- või tolliasutuse poole – ning paluda kinnitust, et kõnealust kohustust või keeldu ei kohaldata tema suhtes⁸². Eelnimetatud siseriikliku asutuse keelduvat otsust peab tulenevalt tõhusast õiguskaitsesest olema võimalik kontrollida siseriiklikes kohtutes, kes võivad omakorda esitada Euroopa Kohtule eelotsuse küsimuse aluseks oleva liidu õigusakti kehtivuse kohta või teatavatel juhtudel lausa peavad seda tegema⁸³.

77 — Vt selle kohta 8. märtsi 2011. aasta arvamus 1/09 (punkt 66); vt lisaks 21. veebruari 1991. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-143/88 ja C-92/89: Zuckerfabrik Süderdithmarschen jt (EKL 1991, lk I-415, punkt 16) ja 9. novembri 1995. aasta otsus kohtuasjas C-465/93: Atlanta Fruchthandelsgesellschaft jt (EKL 1995, lk I-3761, punkt 20) ning äsja eespool 76. joonealuses märkuses viidatud kohtupraktika.

78 — Eespool 3. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Unión de Pequeños Agricultores vs. nõukogu, punkt 40; eespool 4. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus komisjon vs. Jégo-Quéré, punkt 30; 29. juuni 2010. aasta otsus kohtuasjas C-550/09: E ja F (EKL 2010, lk I-6213, punkt 45) ja 27. novembri 2012. aasta otsus kohtuasjas C-370/12: Pringle (punkt 39).

79 — Eelotsusetaotluse esitamise kohustust ei ole mitte ainuüksi viimase astme kohtutel, vaid kohtuotsuses Foto-Frost nimetatud tingimustel (vt selle kohta 22. oktoobri 1987. aasta otsus kohtuasjas 314/85: Foto-Frost, EKL 1987, lk 4199, punktid 12–19, ja eespool 76. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Gaston Schul Douane-expediteur, punkt 22) ka kohtutel, kelle otsuseid saab veel siseriikliku õiguse kohaste õiguskaitselahenditega vaidlustada.

80 — Sellisel seisukohal on nt kohtujurist Jacobs oma 21. märtsi 2002. aasta ettepanekus eespool 3. joonealuses märkuses viidatud kohtuasjas Unión de Pequeños Agricultores vs. nõukogu, ettepaneku punktid 43 ja 102.

81 — Seda tunnustab nii Euroopa Kohus oma praktikas (eespool 67. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Unibet, punkt 64) kui ka Euroopa Konvent (vt eespool 24. joonealuses märkuses viidatud dokumendid).

82 — Sellele võimalusele osundatakse juba eespool 4. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsuses komisjon vs. Jégo-Quéré, punkt 35.

83 — Eespool 3. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Unión de Pequeños Agricultores vs. nõukogu, punkt 40, ja eespool 4. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus komisjon vs. Jégo-Quéré, punkt 30; siseriiklike kohtute kohustuse kohta esitada taolises olukorras Euroopa Kohtule eelotsusetaotlus vt eespool 79. joonealuses märkuses viidatud Foto-Frost kohtupraktika.

121. Üldiselt on liikmesriikidel kohustus näha tulemusliku õiguskaitse tagamiseks ette vajalik kaebeõigus liidu õigusega hõlmatud valdkondades⁸⁴. Nimetatud kohustus on alates Lissaboni lepingu jõustumisest sõnaselgelt sätestatud ELL artikli 19 lõike 1 teises lõigus. Sellest tuleneb eelkõige, et siseriiklikele kohtutele esitatavate hagide – ka võimalike ennetavate tuvastamis- või negatoorhagide – vastuvõetavuse tingimusi ei tohi käsitleda ülemäära kitsendavalt⁸⁵.

122. Kui liidu õigusest tulenevast vahetut õigusemõju omavast kohustusest või keelust kinnipidamise jälgimine kuulub erandina liidu institutsioonide, organite või asutuste pädevusse, siis on üksikisikul õigus pöörduda selle asutuse poole ja paluda kinnitust, et kõnealust kohustust või keeldu ei kohaldata tema suhtes. Hea halduse põhimõtte kohaselt peaks asjaomane asutus selle taotluse kohta tegema otsuse⁸⁶. Kõnealuse asutuse keelduvat otsust tuleks tõhusa õiguskaitse tõttu käsitleda otsusena ELTL artikli 288 neljanda lõigu tähenduses, mille peale saaks selle adressaat vastavalt ELTL artikli 263 neljanda lõigu esimesele variandile esitada tühistamishagi, kusjuures tal on õigus sellise hagi raames, tuginedes ELTL artiklile 277, tugineda aluseks oleva liidu seadusandliku akti õigusvastasusele kaudselt.

123. Kiireloomulistel juhtudel on nii liidu kohtutes (ELTL artiklid 278 ja 279) kui ka siseriiklikes kohtutes⁸⁷ võimalus taotleda ajutise õiguskaitse kohaldamist. Sellele viitas Euroopa Kohtu istungil õigesti nõukogu.

124. Kokkuvõttes tuleb apellantide väide tõhusa õiguskaitse nõuete kohta seega tagasi lükata.

3. Vahejärelalus

125. Järelikult on teine väide tervikuna põhjendamatu.

C – Kolmas väide

126. Kolmandas väites heidetakse ette tõendite moonutamist. Apellandid heidavad Üldkohtule ette, et ta on nende esimeses astmes esitatud väiteid „vääralt edasi andnud ja moonutanud”.

127. Esiteks on apellandid seisukohal, et Üldkohus on vaidlustatud kohtumääruse punktis 47 neile vääralt omistanud ütluse, et seadusandlike aktide ja üldkohaldatavate aktide eristamine tähendab seda, et määratluse „aktid” all ELTL artikli 263 neljanda lõigu kahes esimeses alternatiivis tuleb mõista „seadusandlikke akte”⁸⁸. Sel moel vahetas Üldkohus hageja argumentid ära parlamendi ja nõukogu argumentidega.

128. Teiseks väidavad apellandid, et Üldkohus omistas vaidlustatud kohtumääruse punktis 48 neile avalduse, et liikmesriigid soovisid piirata ELTL artikli 263 neljanda lõigu viimase variandi kohaldamisala üksnes delegeeritud õigusaktidega ELTL artikli 290 tähenduses.

84 — Liikmesriikide kohtupraktika näidete kohta vt 10. jaanuari 2006. aasta otsus kohtuasjas C-344/04: IATA ja ELFAA (EKL 2006, lk I-403, punkt 19); 8. juuni 2010. aasta otsus kohtuasjas C-58/08: Vodafone jt (EKL 2010, lk I-4999, punkt 29) ja 9. novembri 2010. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-92/09 ja C-93/09: Schecke ja Eifert (EKL 2010, lk I-11063, punkt 28); sarnased, kuigi seoses direktiivide ja nende siseriikliku rakendamisega, on 10. detsembri 2002. aasta otsus kohtuasjas C-491/01: British American Tobacco (Investments) ja Imperial Tobacco (EKL 2002, lk I-11453, punkt 24); 6. detsembri 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-453/03, C-11/04, C-12/04 ja C-194/04: ABNA jt (EKL 2005, lk I-10423, punktid 19, 25 ja 34); 8. juuli 2010. aasta otsus kohtuasjas C-343/09: Afton Chemical (EKL 2010, lk I-7027, punkt 8); 9. novembri 2010. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-92/09 ja C-93/09: Schecke ja Eifert (EKL 2010, lk I-11063, punkt 28) ja 21. detsembri 2011. aasta otsus kohtuasjas C-366/10: Air Transport Association of America jt (EKL 2011, lk I-13755, punkt 43).

85 — Eespool 67. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Unibet, eriti punktid 38–44; vt ka eespool 3. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Unión de Pequeños Agricultores vs. nõukogu, punkt 42, ja eespool 4. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus komisjon vs. Jégo-Quéré, punkt 32.

86 — Vt põhiõiguste harta artikli 41 lõiked 1 ja 4 ning lisaks ELTL artikli 24 neljas lõik.

87 — Eespool 77. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Zuckerfabrik Süderdithmarschen jt, punktid 17, 20 ja 23–33, ning samas joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Atlanta Fruchthandelsgesellschaft jt, punktid 24, 25 ja 32–51.

88 — Kohtumenetluse keeles: „that the distinction between legislative and regulatory acts [...] consists of adding the qualifier ‘legislative’ to the word ‘act’ with reference to the first two possibilities covered by the fourth paragraph of Article 263 TFEU”.

1. Vastuvõetavus

129. Menetluses osalevad liidu institutsioonid vaidlustavad selle väite vastuvõetavuse kergekäeliselt, viidates asjaolule, et käesoleval juhul ei ole tegemist tõenditega, mida oleks saanud moonutada, vaid parimal juhul õiguslike argumentidega.

130. See vastuväide on ekslik. Euroopa Kohtu kui apellatsioonistme pädevusse kuulub esimese astme kohtu otsuse kontrollimine mitte üksnes selles osas, kas Üldkohus on asjaolusid või tõendeid moonutanud, vaid ka selles suhtes, kas ta on moonutanud poolte argumente⁸⁹.

131. Peale selle on apellandid piisavalt täpselt kirjeldanud, millises vaidlustatud kohtumääruse osas väidetak moonutus asub ja milles see seisneb.

132. Seega on kolmas väide vastuvõetav.

2. Põhjendus

133. Käesoleva väite põhjendatuse kontrollimise lähtepunktiks võib olla väljakujunenud kohtupraktika tõendite moonutamise kohta. Selle kohaselt on moonutamise tegemist ainult juhul, kui ilma uusi tõendeid uurimata ilmneb, et olemasolevatele tõenditele antud hinnang on ilmselgelt väär⁹⁰.

134. Kui kanda see üle poolte väidetele ja argumentidele esimeses kohtuastmes, siis saab sellist moonutamist eeldada ainult juhul, kui Üldkohus mõistis neid ilmselgelt valesti või edastas need nende mõtet moonutades⁹¹. Järgnevalt kontrollin ma, kas sellega on tegemist vaidlustatud kohtumääruse punktides 47 ja 48.

a) Vaidlustatud kohtumääruse punkt 47

135. Vaidlustatud kohtumääruse punkti 47 taustaks on menetlusosaliste vaheline vaidlusküsimus, kas füüsilistel ja juriidilistel isikutel võib ELTL artikli 263 neljanda lõigu mõne variandi kohaselt olla õigus esitada hagi seadusandlike aktide peale. Parlament ja nõukogu olid esimese astme menetluses seisukohal, et taolised hagid ei ole küll lubatud ELTL artikli 263 neljanda lõigu kolmanda variandi alusel, kuid võivad olla täiesti vastuvõetavad nimetatud sätte esimese ja teise variandi kohaselt⁹². Selle peale heitsid Inuit Tapiriit Kanatami ja tema toetajad nendele institutsioonidele ette, et nad mõistavad ELTL artikli 263 neljanda lõigu esimeses ja teises variandis mõistet „akt” kui „seadusandlikku akti”⁹³.

89 — 1. juuli 2010. aasta otsus kohtuasjas C-407/08 P: Knauf Gips vs. komisjon (EKL 2010, lk I-6375, punktid 30 ja 31); sarnasel seisukohal on eespool 53. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus komisjon vs. Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, punktid 44–50, ja 29. novembri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-176/06 P: Stadtwerke Schwäbisch Hall jt vs. komisjon (punkt 25).

90 — 18. jaanuari 2007. aasta otsus kohtuasjas C-229/05 P: PKK ja KNK vs. nõukogu (EKL 2007, lk I-439, punkt 37); 22. novembri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-260/05 P: Sniace vs. komisjon (EKL 2007, lk I-10005, punkt 37) ja 17. juuni 2010. aasta otsus kohtuasjas C-413/08 P: Lafarge vs. komisjon (EKL 2010, lk I-5361, punkt 17).

91 — Vt minu 14. aprilli 2011. aasta ettepanekud kohtuasjas C-109/10 P: Solvay vs. komisjon (EKL 2011, lk I-10329, ettepaneku punkt 94) ja kohtuasjas C-110/10 P: Solvay vs. komisjon (EKL 2011, lk I-10439, ettepaneku punktid 126 ja 131).

92 — Vt eelkõige parlamendi vastuvõetavuse vastuväite punkt 17 ja nõukogu vastuvõetavuse vastuväite punkt 15.

93 — Vt eelkõige Inuit Tapiriit Kanatami ja tema toetajate poolt esimeses astmes parlamendi ja nõukogu vastuvõetamatuse vastuväidete peale esitatud kirjaliku vastuse punkt 30.

136. Üldkohus nimetas vaidlustatud kohtumääruse punktis 47 „hagejate argumendiks” parlamendi ja nõukogu eeltoodud argumentide kirjeldust Inuit Tapiriit Kanatami ja tema toetajate poolt. Üldkohus ei väida oma kohtumääruse nimetatud lõigus seega, et apellandid ise oleksid määratlust „akt” mõistnud kui „seadusandlikku akti”, vaid selgitab pelgalt seda, millised oleks parlamendi ja nõukogu argumentide tagajärjed väidetavalt olnud apellantide silmis. Üldkohus lükkab vaidlustatud kohtumääruse punktis 47 tagasi üksnes Inuit Tapiriit Kanatami ja tema toetajate tõlgenduse vastaspoole argumentidest.

137. Võttes arvesse eeltoodut, ei saa Üldkohtule ette heita, et ta mõistis vaidlustatud kohtumääruse punktis 47 apellantide argumente ilmselgelt valesti või edastas need nende mõtet moonutades. Vastupidi, just apellandid ise lähtuvad vaidlustatud kohtumääruse vaidlusaluse lõigu ilmselgelt väärast arusaamast.

b) Vaidlustatud kohtumääruse punkt 48

138. Teisiti on asi vaidlustatud kohtumääruse punkti 48 puhul, milles Üldkohus selgitab, et „vastupidi hagejate väitele” ei olnud liikmesriikide eesmärk piirata ELTL artikli 263 neljanda lõigu viimase lauseosa ulatust üksnes delegeeritud õigusaktidega ELTL artikli 290 mõttes.

139. Üldkohus paneb seega oma kohtumääruse nimetatud lõigus Inuit Tapiriit Kanatami ja tema toetajate arvele, et nad väitsid esimese astme kohtumenetluses, et liikmesriigid soovisid piirata ELTL artikli 263 neljanda lõigu viimase lauseosa ulatust üksnes delegeeritud õigusaktidega ELTL artikli 290 mõttes.

140. Selle sõnastusega on Üldkohus esimeses kohtuastmes esitatud hagejate argumendid ilmselgelt edastanud nende mõtet moonutades. Tegelikult ei ole Inuit Tapiriit Kanatami ja tema toetajad menetluse kestel kunagi väitnud, et liikmesriikidel oli kavatsus hõlmata ELTL artikli 263 neljanda lõigu viimasesse lauseossa ainult delegeeritud õigusaktid ELTL artikli 290 tähenduses. Peale selle oleks see ka täielikus vastuolus apellantide taotlusega käesolevas kohtuasjas.

141. Apellandid on hoopis mõlemas kohtuastmes olnud järjekindlalt seisukohal, et Lissaboni leping *oleks pidanud* väljendi „üldkohaldatav akt” asemel *kasutama* mõistet „delegeeritud õigusakt” ELTL artikli 290 tähenduses, kui *tema eesmärk oleks olnud* piirata ELTL artikli 263 neljanda lõigu kohaldamisala muude kui seadusandlike aktidega⁹⁴.

142. Järelikult on Üldkohus vaidlustatud kohtumääruse punktis 48 moonutanud Inuit Tapiriit Kanatami ja tema toetajate väidet.

143. Taoline moonutamine ei pea mõistagi tingimata viima Üldkohtu esimese astme otsuse tühistamiseni⁹⁵. Sellele asjaolule on õigesti viidanud parlament.

144. Konkreetselt käesoleval juhul ei näi vaidlustatud kohtumääruse tühistamine kohane, sest hagejate väite ühes punktis väär esitamine ei mõjutanud mingil määral Üldkohtu otsust. Üldkohus nagu ka kõik menetlusosalised lähtus hoopis sellest, et väljend „üldkohaldatav akt” on määratletud laiemalt kui mõiste „delegeeritud õigusakt” ELTL artikli 290 tähenduses.

94 — Esimeses kohtuastmes esitatud Inuit Tapiriit Kanatami ja tema toetajate väidete kohta vt eelkõige parlamendi ja nõukogu vastuvõetamatuse väidete peale esitatud kirjaliku vastuse punkt 49; apellantide sisuliselt samade argumentide kohta apellatsioonimenetluses vt eespool käesoleva ettepaneku punkt 53.

95 — 1. juuni 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-442/03 P ja C-471/03 P: P&O European Ferries (Vizcaya) ja Diputación Foral de Vizcaya vs. komisjon (EKL 2006, lk I-4845, punktid 133 ja 134) ja 1. veebruari 2007. aasta otsus kohtuasjas C-266/05 P: Sison vs. nõukogu (EKL 2007, lk I-1233, punktid 67–72); vt samal seisukohal Üldkohtu 9. septembri 2010. aasta otsus kohtuasjas T-17/08 P: Andreasen vs. komisjon (punkt 76).

145. See tuleb eelkõige esile vaidlustatud kohtumääruse vaidlusaluses punktis 48, milles Üldkohus ELTL artikli 263 neljanda lõigu viimast lauseosa silmas pidades rõhutab, „et liikmesriikide eesmärk ei olnud piirata nimetatud sätte ulatust üksnes delegeeritud aktidega ELTL artikli 290 mõttes, vaid üldisemalt muude üldkohaldatavate aktidega”.

146. Järelikult on vaidlustatud kohtumääruse punkti 48 suhtes esitatud apellantide väide küll sisuliselt õige, kuid kokkuvõttes edutu (prantsuse keeles „inopérant”)⁹⁶.

3. Vahejärelalus

147. Kokkuvõttes on seega ka kolmas väide põhjendamatu.

D – Kokkuvõte

148. Kuna ei saa nõustuda ühegi väitega, mille apellandid oma apellatsioonkaebuse põhjendamiseks esitasid, tuleb apellatsioonkaebus tervikuna rahuldamata jätta.

V. Kohtukulud

149. Kui apellatsioonkaebus jäetakse rahuldamata, nagu ma teen ettepaneku käesolevas asjas, otsustab Euroopa Kohus kohtukulude jaotuse (kodukorra artikli 184 lõige 2), mida üksikasjalikult reguleerivad kodukorra artiklid 137–146 koosmõjus artikli 184 lõikega 1⁹⁷.

150. Kodukorra artikli 138 lõigetest 1 ja 2 koosmõjus artikli 184 lõikega 1 tuleneb, et kohtuvaidluse kaotanud pool on kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud; kui kaotanud poolel on mitu isikut, otsustab Euroopa Kohus kohtukulude jaotamise. Kuna parlament ja nõukogu on kohtukulude hüvitamist nõudnud ja apellandid on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb kohtukulud apellantidelt välja mõista. Kohtukulud tuleb välja mõista solidaarselt, kuna apellandid esitasid apellatsioonkaebuse ühiselt⁹⁸.

151. Sellest eraldiseisvalt tuleb otsustada komisjoni kohtukulude üle. See institutsioon, kes astus esimeses astmes menetlusse parlamendi ja nõukogu toetuseks, osales ka apellatsioonimenetluse kirjalikus ja suulisel osas. Sellise poole kohtukulud võib Euroopa Kohus vastavalt kodukorra artikli 184 lõike 4 teisele lausele jätta tema enda kanda.

96 — Vt selle kohta 9. juuni 1992. aasta otsus kohtuasjas C-30/91 P: *Lestelle vs. komisjon* (EKL 1992, lk I-3755, punkt 28); eespool 67. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Kadi jt vs. nõukogu ja komisjon*, punkt 233, ja eespool 61. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *FIAMM jt vs. nõukogu ja komisjon*, punkt 189).

97 — Vastavalt üldpõhimõttele, et uusi menetluseeskirju kohaldatakse kõigi nende jõustumise ajal menetluses olnud kohtuvaidluste suhtes (väljakujunenud kohtupraktika, vt ainult 12. novembri 1981. aasta otsus liidetud kohtuasjades 212/80-217/80: *Meridionale Industria Salumi jt*, EKL 1981, lk 2735, punkt 9), juhindub kohtukulude jaotus käesolevas asjas Euroopa Kohtu 25. septembri 2012. aasta kodukorrast, mis jõustus 1. novembril 2012 (vt selle kohta 6. detsembri 2012. aasta otsus kohtuasjas C-441/11 P: komisjon vs. *Verhuizingen Coppens*, punktid 83–85). Sisuliselt ei ole siin aga mingit erinevust Euroopa Kohtu 19. juuni 1991. aasta kodukorra artikli 69 lõikega 2 koosmõjus artikliga 118 ja artikli 122 esimese lõiguga.

98 — 14. septembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-550/07 P: *Akzo Nobel Chemicals ja Akros Chemicals vs. komisjon jt* (EKL 2010, lk I-8301, punkt 123); samamoodi 31. mai 2010. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-122/99 P ja C-125/99 P: *D ja Rootsi vs. nõukogu* (EKL 2001, lk I-4319, punkt 65), viimases kohtuasjas olid D ja Rootsi Kuningriik esitanud koguni kaks eraldi apellatsioonkaebust, kuid kohtukulud mõisteti neilt ikkagi välja solidaarselt.

152. Vastavalt viimase sätte sõnastusele („võib”) ei välista nimetatud säte küll mingil juhul seda, et Euroopa Kohus võib kohastel juhtudel ka teisiti otsustada ja jätta kaotanud apellandi kanda esimeses kohtuastmes vastaspoolel menetlusse astuja kohtukulud, kui tema taotlused on olnud apellatsioonimenetluses edukad⁹⁹, nagu käesolevas asjas komisjoni puhul. Käesoleval juhul näib mulle aga kohane pidada kinni kodukorra artikli 184 lõike 4 teises lauses kehtestatud eeskirjast. Praeguse apellatsioonimenetluse eesmärk oli nimelt saada selgust põhimõttelises küsimuses, mis on konkreetselt üksikjuhust palju kaugemale ulatudes komisjoni jaoks olulise institutsioonilise tähtsusega. Selles suhtes on täiesti õiglane, et komisjon kannab oma kohtukulud ise.

153. Lõpetuseks, mis puudutab Madalmaade Kuningriiki, kes astus samuti esimeses kohtuastmes menetlusse parlamendi ja nõukogu toetuseks, siis vastupidi apellantide taotlusele ei saa kohtukulusid tema kanda jätta, sest ta ei osalenud apellatsioonimenetluses (kodukorra artikli 184 lõike 4 esimene lause).

VI. Ettepanek

154. Eeltoodud kaalutlustele tuginedes teen Euroopa Kohtule ettepaneku langetada järgmine otsus:

1. Jätta apellatsioonkaebus rahuldamata.
2. Jätta Euroopa Komisjoni kohtukulud tema enda kanda.
3. Jätta menetluskulud muus osas solidaarselt apellantide kanda.

⁹⁹ — Vt selle kohta nt 19. juuli 2012. aasta otsus kohtuasjas C-337/09 P: nõukogu vs. Zhejiang Xinan Chemical Industrial Group (punkt 112); kõnealusel juhul mõisteti nõukogult kui kaotanud apellandilt muu hulgas välja Audace kui esimeses kohtuastmes vastaspoolel menetlusse astuja kohtukulud, kelle taotlused olid apellatsioonimenetluses edukad.